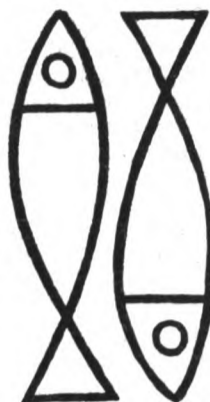

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

Hebt uw vijanden lief...

(Matth. 5 : 43—48)

De korte inhoud van de prediking van de Here Christus is: bekeert u, want het Koninkrijk der hemelen is nabij gekoren (Matth. 4 : 17). Het Koninkrijk is daar, want God als Koning erkend en gediend wordt. Het was er in het paradijs. Het werd verstoord door de zonde. Zonde is dan ook opstand tegen de Allerhoogste Majestät Gods. Dan breekt de grote verwilderings binnen in het leven. Verwording van alles. Als Jezus Christus komt, de tweede Adan, dan wordt het oorspronkelijke hersteld. Dan komt het Koninkrijk weer. Daarom predikt Hij: bekeert U, want het Koninkrijk der hemelen is nabij gekomen.

In de Bergrede hebben we een voorbeeld van deze prediking van de Heiland. De regels, die gelden in het Koninkrijk worden nader ontvouwd en verklaard. Die prediking is bedoeld om de genade Gods in Christus Jezus, tot overwinning te brengen in het leven van Gods kinderen. Om ons te bevrijden van alles wat tussen God en ons instaat. Om de macht van de zonde te breken in ons leven en in het leven.

In het gedeelte van de Bergrede, dat begint met hoofdstuk 5 : 17, gaat het over de vraag wat de gerechtigheid van het Koninkrijk (5 : 20) betekent in de omgang met de naaste. In onze tekst met name t.a.v. onze vijanden.

Ge hebt gehoord dat er gezegd is: Gij zult uw naaste liefhebben en uw vijand zult gij haten (: 43). Dat is niet gezegd door de Heilige Schrift, maar door de Joodse wetleraars. Ge zult uw naaste liefhebben, dat staat wel in de wet. Lev. 19 : 18 b.v. Maar in de geschiedenis van de uitleg van deze regel heeft men de groep van de naasten zo beperkt dat de vijanden daarvan uitgesloten werden. Ex. 21 : 35 b.v. heeft men zo uitgelegd: „Van zijn naaste staat er, om uit te sluiten de os van de Kuthëer (= de Samaritaan) van de vreemdeling (= de niet Israëliet in het buitenland)... die van de gëtoschab (= de niet Israëliet, die in Israël woont”). (Dr Ch. de Beus, Jezus en de wet, blz. 71). Ten aanzien van verleiders, verraders en mensen die de wet des HEREN niet nakwamen, achtte men haat geboden. Met een beroep op Ps. 139 : 21.

De Heiland keert zich hiertegen met Zijn autoriteit van hoogste Profeet en Leraar. Maar IK zeg u. Dat vraagt onderwerping en bekering. Christus doorbreekt de uitleg, die willekeurig. Hebt uw vijanden lief en bidt voor wie u vervolgen. De Heiland zegt hier niet iets nieuws in tegenstelling met het Oude Testament. Ex. 23 : 4; Spr. 25 : 21. Heel duidelijk is dat ook de vijand niet weggedaan mag worden uit de kring der naasten, die wij moeten liefhebben.

Het gebod wordt nog klemmender als we bedenken dat het hier niet gaat alleen om onze „persoonlijke” vijanden, mensen die om een of andere reden een hekel aan ons hebben, ook al hebben wij het er niet naar gemaakt, maar óók over de vijanden van Gods volk. Voor vervolgers moeten wij bidden. Zoals de Here Jezus heeft gedaan (Luc. 23 : 34) en Stefanus (Hand. 7 : 60).

We behoeven niet op de Joden neer te zien, die het gebod zo beperkten. Want het is een beperking die zo maar opkomt uit onze boze hart. Vervolgers! Dat zijn dus mensen, die ons ten onrechte kwalijk behandelen (1 Petr. 3 : 16). Daarin zondigen zij. Maar nu spreekt de Here hier niet over HUN zonde, maar over ONZE houding. Die moet zijn: kwaad met goed vergelden. In het Koninkrijk der hemelen gaat alles geheel anders. Wij zijn meestal

al aan het einde van onze liefde, als we maar denken, dat de mensen ons onrecht aandoen. Bij vermeend onrecht barsten we al haast van nijd. En het gaat hier over werkelijk onrecht. En over alle onrecht. Op welk gebod ook.

Als we luisteren naar Christus' gebod werkt dat ook genezend. Het vervloeken moet beantwoord worden met het tegenovergestelde: zegenen. Dat is: de gemeenschap des Heren toewensen. Haat met liefde. Dat is: wel doen. Hij vervult het gebod der naastenliefde, die als de barmhartige Samaritaan, de ellende van de naaste ziet en er wat aan doet. Bidden voor vervolgers. Dat is: Gods barmhartigheid inroepen over hen.

Daarin moet uitkomen de nieuwe stijl van het Koninkrijk. (5 : 45). We moeten daarin beelddraggers zijn. Want de kinderen Gods zijn de vreedstichters. (5 : 9). God laat Zijn zon opgaan over bozen en goeden en laat het regenen over rechtvaardigen en onrechtvaardigen. Bozen en goeden vinden daarin gelijke behandeling. Zo lang God geduld heeft, zullen wij ook geduld moeten hebben. Gods opzoekende zondaarsliefde in Christus Jezus moet door onze houding transparant worden. Want uw Vader... Dat is de krachtbron, waaruit levende, deze gehoorzaamheid alleen maar mogelijk is.

Christus is voor ons gestorven toen wij nog vijanden waren. Wie die onverdiende liefde Gods voor zich zelf gezien heeft, die zal, daardoor overweldigd, bevend en met vreugde ook beginnen naar dit gebod te leven. Dit vernieuwt de samenleving. Een zacht antwoord keert de grimmigheid. Zachte antwoorden kunnen ook in daden bestaan. Want indien gij liefhebt, die u liefhebben, wat voor loon hebt gij? Doen ook de tollenaars niet hetzelfde? Hier worden door de Heiland juist die groepen genoemd, waarboven de doorsnee-Israëliet zich verheven waande. Nu die zijn ook wel vriendelijk tegen hen die voor hen vriendelijk zijn. In het Koninkrijk worden al die regels van de samenleving,

waarnaar het boze hart van de mens ook zo gemakkelijk leeft, doorbroken. Een geheel nieuwe orde ontstaat. Dit gebod moet ons samenleven als broeders en zusters bepalen, waardoor alle twist en wrok verdwijnt. Het moet ook onze houding bepalen tegenover hen, die kerkelijk gescheiden van ons leven. Met de vijand wordt immers ook bedoeld de vijand van Gods volk. We zullen bidden voor hen, die ons smadelijk behandelen. Juist daarin zijn ze ons onvergetelijk. We zullen ook geen onderscheid mogen maken tussen „naasten” en „broeders”. Want het woord naaste wordt in de Schrift gebruikt van de christelijke broeder (Rom. 15 : 2) en omgekeerd kan het woord broeder in ruimere betekenis gebruikt worden. (5 : 22—24; Hand. 23 : 1).

Dit alles betekent niet dat we de zonde van de broeder behoeven of mogen bagatelliseren. In Lev. 19 : 17 wordt het liefhebben van de naaste in één verband gebruikt met het berispen van de naaste. Zonde moeten we zonde noemen. We mogen ook niet met de duivel op goede voet staan. De verstokte zondaar in de kerk moet zelfs in de ban gedaan. Matth. 18 : 17). Maar ook daarna hem vermanen zoals men een broeder doet. Zo overwinnen wij het kwade door het goede. (1 Petr. 2 : 12 : 3 : 1).

Als we zo niet leven staan we gelijk aan de heidenen en de tollenaar. Dan moeten we ons zelf ook maar geen kinderen Gods noemen. Het kindschap Gods moet blijken. De naaste moet het kunnen zien en herkennen: ja, hij vergeldt kwaad met goed, omdat hij kind Gods is, omdat hij van genade wil leven. We verspelen de ingang in het koninkrijk als we ook naar dit gebod niet horen (5 : 20).

Gij dan zult volmaakt zijn, gelijk uw hemelse Vader volmaakt is. Dat betekent natuurlijk niet dat wij zondige mensen ooit zonder zonde zouden kunnen leven hier op aarde. Dat leert de Schrift ons wel anders. Maar zoals God niet halverwege blijft staan in Zijn liefdebetoon, zo mogen wij niet liefhebben met een onvolmaakte liefde. Tot op zekere hoogte en binnen bepaalde grenzen. Zo gaat het in het Koninkrijk niet.

Langerak (Z.H.)

Amelink.

Volmaaktheid

II

In het vorige artikel hebben we herinnerd aan het woord van de Heiland uit Matth. 5 : 48: „Gij dan zult volmaakt zijn, gelijk uw hemelse Vader volmaakt is”. Daarin ligt een belofte, maar ook een bevel. De HERE geeft alles wat tot onze volmaking nodig is. Hij geeft Zichzelf, Hij geeft de Heilige Geest, die almachtig is en dus volkomen in staat ons leven te vernieuwen. Maar aan die gave is ook de opgave verbonden om naar de volmaaktheid te jagen.

Daarover spreekt de apostel Paulus in Fil. 3. Daar waarschuwt hij de Filippenzen voor de „honden”, „slechte arbeiders”, „de versnijdenis”. Daarmee bedoelt hij de Judaïsten, die op het vlees vertrouwen. Zij wilden de gelovigen er toe brengen om zich te laten besnijden. Zij wilden hen terugvoeren tot het leven uit de wet en hen zo aftrekken van Jezus Christus als de enige Zaligmaker. Paulus vindt hun werk zeer gevaarlijk. Zij willen de gemeente verleiden en haar er toe brengen om niet alles van de genade van Jezus Christus te verwachten. Zij roemen in het vlees, betrouwen op hun afstamming en steunen op vleselijke voorrechten.

Paulus zegt, dat hij daar alles van weet.

Hij kènt dat. Hij heeft dat eens zelf ook gedaan en zou het nog kunnen. Want ook hij is een besnedene, een Jood uit de Joden, uit het volk Israël, uit de stam Benjamin, een Hebreëer uit de Hebreëen, naar de wet een Farizeeër, naar de ijver een vervolger van de gemeente, naar de rechtvaardigheid die uit de wet is onberispelijk. In de godsdienst had hij het ver gebracht. Luther heeft eens gezegd: „Als door monnikerij de zaligheid te verdienen was, dan had ik het zeker verdiend”. Op dergelijke wijze zou Paulus kunnen zeggen: „Als door leven uit de wet het leven te verwerven was, dan zou ik het zeker verworven hebben. Want ik heb er mijn uiterste best voor gedaan”.

Maar Paulus heeft dat alles „schade geacht”, hij heeft het overboord geworpen. Hij heeft het prijs gegeven en hij acht het „vuilnis”. Eén ding is voor hem maar belangrijk, namelijk Christus te gewinnen, Hem te kennen, in Hem bevonden te worden. Alle eigen gerechtigheid, alle leven uit de wet betekent niets. Alleen de gerechtigheid van Christus, die zijn deel is geworden door het geloof, kan hem voor God doen bestaan. Eén levensdoel staat hem voor ogen, namelijk Christus te kennen en de kracht van zijn opstanding te ondervinden. Dat geeft gemeenschap aan zijn

lijden en maakt aan de dood van Christus gelijkvormig. Het doet de oude fens afsterven en opstaan tot een nieuw leven. En het einde is de opstanding uit de doden aan het einde der dagen.

Daarna schrijft hij het merkwaardige woord: „Niet, dat ik het reeds zou verkregen hebben of reeds volmaakt zou zijn, maar ik jaag er naar, of ik het ook grijpen mocht, omdat ik ook door Christus Jezus gegrepen ben”. Hij herhaalt dat nog eens in deze woorden: „Broeders, ik voor mij acht niet, dat ik het reeds gegrepen heb, maar één ding (doe ik): vergetende hetgeen achter mij ligt en mij uitstreckende naar hetgeen vóór mij ligt, jaag ik naar het doel, om de prijs der roeping Gods, die van boven is, in Christus Jezus”.

Boven deze verzen zouden wij kunnen zetten: „Nog niet, nog niet”. Mogelijk hebben sommigen in Filippi wel gedacht: Die Paulus is een volmaakt man, dié heeft de strijd al achter de rug, hij heeft de prijs al behaald en de loop reeds beëindigd. Maar de apostel ontkent dit ten stelligste. Dáár moeten ze hem niet voor aanzien. Hij heeft het allerlaatste en allerhoogste doel nog niet bereikt. Maar hij jaagt er naar en grijpt naar het doel, waartoe hij door Christus gegrepen is.

Hij vergelijkt z'n leven met de inspanning van een loper in de renbaan. Die kijkt niet achterom, want dat zou hem in z'n loop remmen. Hij richt het oog op de doelpaal, waaraan de prijs hangt voor de overwinnaar. Zo ziet Paulus naar de krans der overwinning, naar het eeuwige leven, dat de Here hem in de dag der dagen zal geven. Hij is door God geroepen bij Damascus. Hij is door Christus geroepen. Die roeping kwam van boven en roept naar boven, om in Christus alles te zoeken wat tot de zaligheid nodig is. In Hem ligt ook de waarborg, dat Paulus z'n loop voltooiën zal. Het is geen dubbeltje op z'n kant en geen lot uit de loterij! Er is in zijn jagen geen krampachtigheid en ook geen angst of hij het wel halen zal. Want hij is door Christus geroepen en door z'n Heiland gegrepen en Die is machtig genoeg om Paulus tot het einde te doen volharderen.

Dat zal ons allen wel uit het hart gegrepen zijn. We zijn ons wel bewust, dat wij nog niet volmaakt zijn en het einddoel nog niet bereikt hebben. Dat is ook goed. Als wij maar jagen naar het einddoel. Omdat Christus ons gegrepen heeft. Wij zijn wel niet geroepen als Paulus bij Damascus. Maar wel door het Evangelie, dat een kracht Gods tot zaligheid is voor ieder, die het gelooft.

Aan de ene kant zeggen wij dan: We zijn er nog niet, we zijn er nog lang niet. Wat nog een gebreken en zwakheden, waartegen we dagelijks te strijden hebben. Wat een klein-gelovigheid, wat soms een ongelovigheid in ons eigen hart, waartegen we hebben op te tornen. Zodat we zuchten: „Ik ellendig mens, ik door de zonde geplaagde mens, wie zal mij verlossen uit het lichaam dezès doods?” Zodat we bidden: „Ik geloof Here, kom mij te hulp in m'n strijd tegen het ongelooft”.

Maar aan de andere kant zeggen we toch ook: We komen er wel. „Gode zij dank, door Jezus Christus onze Here”. Die zekerheid mag er ook zijn. Juist omdat we niet zijn aangewezen op de kracht van ons zelf, dat is van ons vlees, maar omdat we aangewezen zijn op de kracht van Christus, die onuitputtelijk is. Als we Hem maar kennen en de kracht van Zijn opstanding, dan vertwijfelen we niet, dan vertwijfelen we nooit. Omdat de Here zo getrouw als sterk is en zijn werk voor ons zal volenden.

Er is een soort christendom, dat alleen maar weet heeft van de ellende. Dat alleen maar klaagt: We zijn er nog niet; en daaraan toevoegt: We komen er waarschijnlijk ook nooit. Er zijn mensen, die dit als de hoogste wijsheid prijzen. Wat het zeker niet is. Want in zulk zeggen ontbreekt alle geloof. En dan ontbreekt ook alle strijd. Dan is er niet dat jagen naar de volmaaktheid, waartoe Paulus in naam des Heren ons opwekt. We zullen het er hoop ik wel over eens zijn, dat zulk een houding niet naar het Evangelie is.

Een ander gevaar is de mening, dat het einddoel al bereikt is. Voor jaren was er ergens in Nederland een predikant, die beweerde in geen tijden gezondigd te hebben. Hij was om zo te zeggen over de strijd heen. En hij maakte z'n gemeente uit voor alles wat

maar lelijk was. Als ik me wel herinner is het met die „herder” niet best afgelopen. Dat dit niet Gereformeerd is zal ieder wel toestemmen.

Maar in de kring der Gereformeerden is er wel gevaar, dat vele menen „gearriveerd” te zijn. Ze denken het al wel gegrepen te hebben. Levendig herinner ik mij een classis-vergadering uit de dertiger jaren. Een candidaat in de theologie deed praeparatoir examen. Enkele leden van de classis meenden wat Barthiaanse klanken in z'n preekvoorstel gehoord te hebben. Sommigen stelden zelfs voor het examen niet voort te zetten. Anderen vonden het begrijpelijk, dat hij van Barth kennis had genomen en onwillekeurig een enkele term van hem had gebruikt. Toen stond een eerwaarde op en zeide: „Wij hebben Kuyper en Bavinck, de grootste theologen ter wereld. We zijn gezegend boven alle andere landen. Moet iemand nu nog meer dan Kuyper en Bavinck lezen?” Hij dacht, dat met Kuyper en Bavinck alles wel in kannen en kruiken was. Daarin stond hij waarlijk niet alleen. Vele Gereformeerden waren „gearriveerd”. Zij hadden de schappes op het droge om zo te zeggen. De leer was al ongeveer volmaakt. En met het leven stond het ongeveer evenzo. Ik ben er niet zeker van, dat wij in onze kring daar helemaal van af zijn. Problemen bestaan er voor sommigen niet. We moeten alleen maar houden wat we hebben. Naar mijn smaak leeft het onder ons te weinig: „Niet, dat ik het reeds zou gegrepen hebben of reeds volmaakt zou zijn, maar ik jaag er naar of ik het ook grijpen mocht, omdat ik ook door Jezus Christus gegrepen ben”.

Maar, zal iemand opmerken, Paulus zegt toch ook, dat wij volmaakt zijn? Inderdaad en daarover wil ik tenslotte nog iets zeggen. De apostel schrijft: „Laten wij dan allen, die volmaakt zijn, aldus gezind zijn”. Klopt dit eigenlijk wel met het voorafgaande? Kan beide waar zijn: nog niet volmaakt en toch reeds volmaakt?

Beide is waar voor ieder, die gelooft in Jezus Christus. Want volmaakt en volmaakt is twee. Daar zit in het woord en in de zaak van de volmaaktheid perspectief. Volmaakt betekent letterlijk: tot een doel gekomen zijn. Dat is nog niet het einddoel. We zouden „tot een doel gekomen zijn” kunnen verklaren met „tot een mijlpaal gekomen zijn”. Niet lang geleden is er een dissertatie verschenen, waarin de schrijver heeft trachten aan te tonen, dat het woord dat Paulus gebruikt eigenlijk betekent: keerpunt, wendingspunt. Wie tot het geloof in Christus is gekomen heeft een doel, een voorlopig doel bereikt. Hij is in Christus „volmaakt”. Is overgezet uit de dood in het leven. Is in Christus „dood voor de zonde en levend voor God”. Rom. 6. Maar wil dat nu zeggen, dat er niet meer gejaagd moet worden naar het einddoel? Allermint. Paulus zegt, dat allen die geleerd hebben alles schade en drek te achten en Christus hebben leren kennen, nu zo gezind moeten zijn als hij. Zij allen moeten hun hart er op zetten om het einddoel te bereiken. Omdat Christus hen daartoe gegrepen heeft.

Ter verduidelijking wil ik wijzen op een ander woord, dat veel in de Schrift voorkomt, namelijk het woord redding of zaligheid. Daar zit hetzelfde perspectief in als in het woord volmaakt. Wie in de Here Jezus gelooft is behouden. „Want door genade zijt gij behouden, door het geloof, en dat niet uit uzelf:

UIT DE INHOUD:

Hebt uw vijandien lief ...	A.
Volmaaktheid (II)	H. J. J.
Over de Canadese Geref. Kerken	J. M.
Het eigen karakter van de Gereformeerde Kerk	G. V.
Hoe „het verleden” bewaard wordt	A. P.
Persschouw	P. A. H. en C. V.
Gereformeerde Jeugdcentrale Kampen	
Boekaankondiging	C. V.
Kerknieuws	

het is een gave van God; niet uit de werken, opdat niemand roeme”. Ef. 2 : 8.

Maar dat wil niet zeggen, dat er aan dat behoud niets meer te volmaken valt. Want dezelfde apostel, die Efeze 2 : 8 schreef verbande de gemeente van Filippi met deze woorden: „Blijft... uw behoudenis bewaren met vreze en beven, want God is het, die om zijn welbehagen zowel het willen als het werken in u werkt”. Fil. 2 : 12v. Ze zijn dus behouden, maar ze moeten hun behoudenis ook bewerken. En het einddoel is: de volkomen redding of zaligheid, die het deel der gelovigen zal worden bij de wederkomst van Christus. Daarvan spreekt Paulus in I Thess. 5 : 2v: „laten wij, die de dag toebehoren, nuchter zijn, toegerust met het harnas van geloof en liefde en met de helm van de hoop der zaligheid; want God heeft ons niet gesteld tot toorn, maar tot het verkrijgen van zaligheid door onze Here Jezus Christus”. Op andere plaatsen is sprake van het erven van de zaligheid, wat duidelijk wijst naar de uiteindelijke redding op een nieuwe aarde, waar God zal zijn alles en in allen.

Er is dus niets tegenstrijdigs in als we zeggen: we zijn volmaakt, we hebben een mijlpaal bereikt door het geloof in Jezus Christus. En: we zijn toch niet volmaakt, dat wil zeggen: we hebben de uiteindelijke volkomenheid nog niet bereikt. Daartoe zullen we ná dit leven geraken. Als we zonder vlek of rimpel bij de Here zullen zijn tot in der eeuwigheid.

Het geloof, dat we in Christus alles hebben wat tot onze redding nodig is kan ons bewaren voor vertwijfeling. Dat we door Christus gegrepen zijn kan ons behoeden voor krampachtigheid of angst. Christus heeft de duivel van z'n heerschappij beroofd en Hij heeft de wereld overwonnen en Hij is machtiger dan alle machten van het vlees. Door het geloof zijn we overwinnaars, ja meer dan overwinnaars.

Maar de overtuiging, dat we het einddoel nog niet bereikt hebben kan ons bewaren voor hoogmoed en zorgeloosheid. We zijn nog niet gearriveerd. We hebben te jagen naar de heiligmaking, zonder welke niemand de Here zien zal. We zijn nog niet waar we wezen moeten. „Wie rechtvaardig is, hij bewijze nog meer rechtvaardigheid; wie heilig is, hij worde nog meer geheiligd”. Openb. 22 : 11. Laten we ons hart zetten op het einddoel, waarop Paulus het richtte. Dan zullen we eens mogen zeggen: „Ik heb de goede strijd gestreden, ik heb de loop beëindigd”. II Tim. 4 : 7.

H. J. Jager.

Over de Canadese Geref. Kerken

De in de na-oorlogse jaren naar Canada geëmigreerde leden onzer Nederlandse kerken, trachten ginds het kerkelijk leven voort te zetten in het spoor van het Nederlandse voorgeslacht; zoveel mogelijk natuurlijk. Eigenlijk is „voortzetten” niet het rechte woord voor dat wat de geëmigreerde broeders en zusters doen. Zij moeten het kerkelijk leven opbouwen op het andere continent, onder andere maatschappelijke, sociale, politieke en kerkelijke omstandigheden dan zij gewend waren in het vaderland. Het behoef niet te worden gezegd dat dit opbouwen niet eenvoudig is. Zij hebben er hun eigen vraagstukken, die vanuit ons vaderland moeilijk op de juiste wijze te benaderen zijn. Eén van de

mooie dingen voor deze broeders en zusters is de rijkdom van de Nederlandse erfenis, die zij uit het vaderland en uit het kerkelijk leven hier te lande meebrachten. De moeilijkheid is met deze erfenis op de juist wijze werkzaam te zijn onder de gans andere maatschappelijke, sociale, politieke en kerkelijke omstandigheden. Deze vraag hoe dat móét en kán zal vooral in de toekomst tot veel verschil van inzicht aanleiding geven. Deze kerken zullen (men behoeft daar geen profet voor te zijn) haar crisis der jeugd stellig krijgen wanneer het eerste geslacht dat als volwassen mensen met de Nederlandse erfenis naar Canada trok, straks aan het afgaan is, en wanneer een ander geslacht opstaat dat Nederland niet ge-

kend heeft. De vragen rondom „isolement” en „integratie” en juiste verhouding van deze twee, zijn de vragen, die de broeders bezig houden, en die vooral in de toekomst beslag op de geesten zullen leggen.

In de Canadian Reformed Magazine troffen we in een overzicht van het gebeurde in het jaar 1960, van de hand van ds A. B. Roukema, onder meer het volgende aan, dat we hier willen doorgeven. Ds Roukema schrijft dat een van de grootste dagen voor de kerken in Canada de 18e mei, 1960 is geweest

„toen candidaat H. Knigge, beroepen predikant van Toronto en bestemd voor het werk van de ZENDING op Nederlands Nieuw-Guinea, in het ambt van Dienaar des Woords bevestigd werd in de Bethel Canadian Reformed Church te Toronto. Uiteraard ga ik niet een herhaling geven van wat er toen gezegd en geschreven is; leest u het verslag in het nummer van ons blad d.d. 28 mei nog maar eens over. Ds Knigge, die, met zijn jonge vrouw, nu al weer een hele tijd 'zit' tussen de Papoeas aan de Boven-Digoel, werd toen namens alle Canadese Gereformeerde kerken, in wier verband ook the American Reformed Church te Grand Rapids is opgenomen, uitgezonden om het Evangelie van de Heere Jezus Christus te prediken aan mensen, die er nog nooit van hebben gehoord. Hij werd bevestigd te Toronto, en is aan de kerk van Toronto verbonden (Toronto is dus de enige Can. Ref. Church, die twee predikanten heeft), maar toch werd hij door en namens al onze kerken uitgezonden, wat Toronto tot uitdrukking trachtte te brengen door zo veel mogelijk van de aanwezige predikanten aan de dienst te laten meewerken; waarbij het natuurlijk jammer was, dat 'de West' er niet aan mee kon doen. En wie van U, die aanwezig was, zal ooit de indrukwekkende avond vergeten? Met die prachtige tekstkeuze: Matth. 28 : 18 de bevestiging, vers 19 de intrede, vers 20 de uitzending. In augustus zijn de zending en zijn vrouw dan vertrokken naar de rimboe van Nw.-Guinea, nadat ze in de maanden ervoor de gemeenten bezocht hadden, en met talloze mensen gesproken. Ons aller gebeden vergezelden hen, en — vergezellen hen nog. En moge het weten, dat br en zr Knigge, daar in de eenzaamheid van Nieuw-Guinea de Boodschap brengen van de Grote Blijdschap, die al den volke wezen zal, ook namens ons, onze bereidheid tot het offer versterken.

In verband met deze aangevangen zendingsarbeid worden ook de zgn. Hulpdiensten georganiseerd. Toronto droeg de verzorging ervan op aan de broeders diakonen, die dan ook contact opnamen met de kerkeraden. Ik geloof, dat de bereidheid om ook onder onze naasten op Nieuw-Guinea te doen wat onze hand vindt om te doen, en vooral onze zending ook zo behulpzaam te zijn in zijn werk, niet ontbreekt, maar dat er nog wel verschil van mening is over de vraag of deze zaak door de diakonieën behartigd moet worden”.

Ds Roukema gewaagt van groei in de „uitbouw van de kerkelijke organisatie”. Hij schrijft daarover o.m. dit:

Van groei getuigde de uitbouw van de kerkelijke organisatie, naar de K.O., in het Oosten. Het aantal kerken vermeerde daar met één door de splitsing van Watford, en zo ontstond de mogelijkheid de classis East in tweeën te verdelen, Ontario-South en Ontario-North. Beide classes zijn weliswaar klein, — beide hebben slechts 6 kerken — maar het is gebleken, dat het toch mogelijk is het nodige werk te doen; bovendien kon nu worden overgegaan tot de vorming van een Particuliere Synode, wat voor het eerst gebeurde op 29 juni; overigens werd door die Synode besloten zich niet 'Particuliere' — het Engelse 'Particular' heeft nl. een 'particuliere' betekenis! — noch ook Provinciale Synode te noemen — het ressort van deze synode omvat nl., ondanks de afmetingen van provincies in Canada meerdere provincies — maar Regional Synod; in Nederland zouden we zeggen: Streeksynode. Ik weet niet of men in de West ook zo ver is; als ik me wel herinner werd een paar jaar geleden daar al de mogelijkheid geopperd het

classicaal ressort te splitsen; in dat geval zou de organisatie van het kerkelijk leven in geheel Canada gaan langs de wegen, door de K.O. gewezen. Maar ik begrijp, dat de moeilijkheden daar in verband met de afstanden, nog veel groter zijn dan in East, en daarmee de mogelijkheden in dezen kleiner.

Naast verschillende organisatorische zaken als benoeming van Deputaten e.d., trok op die eerste Regional Synod vooral de aandacht het verzoek om de mogelijkheid van correspondentie met de Orthodox Presbyterian Church te onderzoeken. De synode ging daar niet op in, maar benoemde wél een commissie, die de opdracht kreeg 'na te gaan of er voldoende gronden zijn om de mogelijkheid tot correspondentie te onderzoeken en van zijn bevindingen te rapporteren aan de kerken in dit synodaal ressort, drie maanden voor de e.k. regionale synode'.”

Over de enige kerk in de Verenigde Staten van Amerika, de kerk te Grand Rapids, schrijft ds Roukema, dat zij zich in gestadige groei mag verheugen, voornamelijk van binnen uit. Wij hebben in de zomertijd, van de pastor van Grand Rapids, toen we een prettige avond onder het gastvrije dak van zijn historische pastorie mochten doorbrengen, het zelfde vernomen. De ruime en statige pastorie, ja, daar is de gemeente en haar pastor gelukkig mee. Voorheen het woonhuis van wijlen prof. L. Berkhof van Calvin Seminary, van de Christelijke Geref. Kerk. Zoals we hier in Nederland pas uit de kranten hebben vernomen, heeft de pastor van Grand Rapids kerk, ds S. Cnossen een beroep van één van de kerken te Groningen aangenomen.

De Canadese Kerken zien haar generale synode tegemoet. Eén van de belangrijke punten die daar, naar mij voorkomt, in behandeling zullen komen, is het rapport van de commissie, die, krachtens haar opdracht haar verleend door de vorige synode een onderzoek heeft ingesteld naar eventuele genoegzame gronden om de mogelijkheid van correspondentie te onderzoeken met de Orthodox Presbyteriaanse Kerk uit de Ver. Staten. Het rapport van deze commissie moest tevoren aan de kerken worden toegezonden. Dit is intussen geschied. We zijn benieuwd naar het resultaat van het onderzoek van de commissie. En naar dat wat ter synode uit de bus zal komen betreffende deze zaak. We wagen ons niet aan voorspellingen. Gissen zou doen missen. We hopen onze lezers in de toekomst op de hoogte te houden betreffende dit punt.

Wij voor ons vinden dit een belangrijke zaak! Omdat hier, naar mijn weten voor het eerst, door de Canadese Kerken, met haar éne Amerikaanse zusterkerk erbij — een officiële poging wordt gedaan, de mogelijkheden van contact met een Amerikaanse, zuiver gereformeerde kerkengroep af te tasten. Er zijn natuurlijk tal van moeilijkheden. Deze Amerikaanse kerken hebben niet onze drie formulieren van enigheid. Zij hebben de Angelsaksische, Westminster Confessie en de twee Catechismen. Zij zingen geen psalmen in de eredienst. Beter gezegd: zij zingen maar enkele psalmen. Men bezit in de grote Angelsaksische gereformeerde kerkelijke wereld geen boek met berijmde psalmen. Dat hebben wij in Nederland. Dat hebben de Schotse kerken. Maar de Angelsaksische kerken niet. Zo zou nog een en ander te noemen zijn. De vraag zal zijn of men in de Canadese kerken zich door deze, en andere historisch gegroeide verschillen, zal laten weerhouden om te verklaren: zusterkerken. Gelukkig! Wij zijn dankbaar. Wij zullen graag op de een of andere wijze enig zusterlijk of broederlijk contact met deze broeders in den Here onderhouden.

Wij wachten maar af.

Over isolement en contact in de Canadese wereld — in de loop van 1960, merkt ds Roukema, die we voor het laatst citeren — dit op: Ondanks dat velen onder ons de sterke neiging hebben zich af te sluiten van de Canadese wereld, en daarmee dus het 'Mijn-getuigen-zijn' te verwaarlozen, hadden sommige kerken toch contact met andersdenkenden' (ik gebruik dit onprettige woord, omdat ik aan de term 'denominaties' nog groter hekel heb). Coldale en Orangeville ontvingen een brief van de Christian Reformed Church ter plaatse, met het verzoek om samenspreking over herstel van de eenheid; in hoeverre

Redactieleden:

Dr. J. BOSCH, P. GROEN, Prof. Dr. H. J. JAGER, Prof. C. VEENHOF

Adres van Redactie:

H. J. Jager, Jan v. Arkelstr. 7, Kampen

Medewerkers:

Ds. D. van Dijk, Groningen
Drs W. K. van Dijk, Groningen
P. A. Hekstra, Rotterdam
Dr. D. Holwerda, Zuidhorn
Ds. P. K. Keizer, Groningen
Drs J. F. J. Lamet, Eindhoven
Ds. J. Meester, Amsterdam-Z.
Mr. Dr. J. Meulink, Enschede
D. W. L. Milo, Nunspeet
Prof. Dr. K. J. Popma, Utrecht
Drs G. Puchinger, Den Haag
Dr. H. R. Rookmaaker, Leiden
Dr. Ir. J. Stellingwerff, Amsterdam
Ds. B. Telder, Breda
Ds. G. Visee, Kampen
Ds. C. Vonk, Schiedam
Ds. D. K. Wielenga JDzn, Rotterdam
Prof. Mr. H. D. van Wijk, Amstelveen

Geref. Persvereniging Opbouw:

adres secretaris en penningmeester:
Van Lynden van Sandenburglaan 16,
Utrecht

Administratie: Slotlaan 220, Zeist

achter deze verzoeken invloeden werken vanuit Nederland (Terzijdestelling Vervangingsformule!) is mij uit de schaarse berichten niet duidelijk geworden. Elders wordt overwogen contact op te nemen met the Free Christian Reformed Church. New Westminster verzond een brief naar verschillende Presbyteriaanse kerken in de buurt; het antwoord daarop was praktisch nihil.

Wat de Free Christian Reformed Church aangaat (dit zijn kerken in Canada, die daar georganiseerd zijn door, in de na-oorlogse jaren geëmigreerde, leden van Christelijke Geref. Kerken in Nederland) — we lazen in een Christ. Geref. kerkelijk orgaan, dat in de vergadering van de gecombineerde Classes van Free en Old Christian Reformed Churches, te St. Thomas in Ontario, op 27 april j.l., het besluit gevallen is, het tussen beide „kerken” bestaande „federatief verband” te beëindigen en met elkaar te verenigen. De Old Christian Reformed Church te Canada bestaat, als ik het wel heb, uit voormalige leden van Geref. Gemeenten in Nederland. De verenigde kerken zullen voortaan de naam Free Christian Reformed Church dragen.

Er rijzen bij dit krantenbericht wel enkele vragen. Bijvoorbeeld wat hier met „federatief” verband bedoeld is, en evenzo wat bedoeld is met „verenigen”, dat blijkbaar anders is bedoeld dan „federatief”(?) Hoe plaatselijke kerken, die gereformeerd willen heten, anders dan „federatief” kunnen verenigen is een vraag, die in het krantenbericht niet beantwoord wordt.

Dan is er nog een zéér belangrijke zaak in de Canadese Geref. Kerken aan de orde. Dat is de zaak van de psalmbelijming. Tot nu toe hebben deze kerken zich moeten behelpen in haar „Engelse diensten” met wat ze noemen het „Groene Boekje”. Dat is een boekje met 34 psalmen op de ons bekende melodieën, uitgekozen uit de Engelse psalmbundel van de Christian Reformed Church. Het is echt behelpen. Men heeft zeer weinig keus voor de in de Engelse diensten te zingen liederen. Nu zal de tijd van het „Groene Boekje” wel gauw voorbij zijn. Men heeft al enkele jaren gewerkt aan een berijming van de psalmen in goed Engels. Men is tenlaatste in aanraking gekomen met een dichter, die zelf Amerikaan is, en die het overgrote deel der psalmen berijmd heeft op de Geneefse melodieën. Dit is, als het straks goed blijkt te zijn, een geweldig werk. Men hoopte dat de bundel in de loop van 1961 zou uitkomen. We hebben nog niet vernomen of hij al verschenen is.

Dit groots pogen heeft recht op ons aller belangstelling. Het kan een werk blijken, waarvan de betekenis de grenzen van de kleine Canadese kerken ver overschrijdt. 't Zou een werk van nationale, neen van internationale betekenis kunnen blijken. Als het slaagt zal het ongetwijfeld de belangstelling trekken in alle kerken van calvinistische oorsprong in het Angelsaksisch taalgebied.

J. Meester.

Het eigen karakter van de Gereformeerde Kerk¹⁾

Het onderwerp, waarover ik heden tot U spreken zal, bedoelt een antwoord te geven op de vraag: Heeft de Gereformeerde Kerk een eigen karakter? En ik moge beginnen met het antwoord op deze vraag voorop te stellen. Dit: dat de tot reformatie gebrachte Kerk geen eigen karakter heeft en dat dit laatste haar karakter bepaalt.

Wanneer we naar dat eigen karakter van de Gereformeerde Kerk een onderzoek instellen, dan dienen we wel in het oog te houden, dat we daarbij niet afgaan op het oordeel van private personen, hoe uitnemende mannen zij ook geweest zijn, maar dat we het antwoord zoeken in de officiële papieren van de Gereformeerde Kerk. Deze heeft zich duidelijk uitgesproken in haar belijdenisgeschriften. Daarin heeft zij gezegd: Dát geloven wij met het hart en dat belijden wij met de mond. En als wij dan nader toezien wat deze Gereformeerde Kerk gelooft en belijdt dan blijkt tweeërlei.

Ten eerste dat zij gelooft en belijdt wat God ons in zijn woord geopenbaard heeft. Dat. Met niets er af. En niets er bij. En dat geheel in overeenstemming met het Woord van de Koning der Kerk Zelve: „Ik betuig aan een ieder, die de woorden der profetie van dit boek hoort: Indien iemand hieraan toevoegt, God zal hem toevoegen de plagen, die in dit boek geschreven zijn, en indien iemand afdoet van de woorden van het boek dezer profetie, God zal zijn deel afnemen van het geboorte des levens en van de heilige stad, welke in dit boek geschreven zijn”. Openb. 22 : 18, 19.

En ten tweede de Gereformeerde Kerk heeft juist daarom uitgesproken dat zij gelooft en belijdt wat elk christen te geloven en te belijden schuldig is.

Zij heeft blijkens haar eigen papieren niet anders willen zijn dan de heilige algemene christelijke kerk en haar leden mogen niet anders willen zijn dan christenen. Niet een bijzonder sóort van christelijke kerk en niet christenen met een aantal lievelingsideeën, met apartigheden waardoor zij zich van andere christenen onderscheiden, maar christenen, zonder meer, de christelijke kerk, kort en goed.

Laat ik U dat uit de geschriften der kerk trachten duidelijk te maken.

Wanneer de Heidelbergse Catechismus in de zondagen 5 en 6 gesproken heeft van het middelaarschap van onze Here Jezus Christus dan geeft hij op de vraag: „Waaruit weet gij dat?” het antwoord: Uit het heilig evangelie. In Zondag 7 stelt hij de vraag, niet „Wat is een Gereformeerd mens nodig te geloven?”, maar: „Wat is een christen nodig te geloven?” En in het antwoord komen al weer niet van die speciaal Gereformeerde zaken voor de dag, maar dan wordt gezegd: Een christen is schuldig te geloven al wat ons in het evangelie beloofd wordt, hetwelk ons de artikelen van het algemeen ongetwijfeld christelijk geloof in een hoofdsom leren”. In Zondag 12 komt niet aan de orde de vraag „Waarom zijt gij Gereformeerd?” — een vraag als vandaag nog wel eens wordt gehoord: „Zijt gij goed vrijgemaakt?” komt daar niet eens aan bod —, maar: „Waarom wordt gij een christen genaamd?” Met dat prachtige antwoord dat elk christen moet toestemmen: „Omdat ik door het geloof een lidmaat van Christus en alzo zijner zalving deelachtig ben”. In deze oer-gereformeerde catechismus wordt in Zondag 21 met geen woord rechtstreeks van de Gereformeerde Kerk gerept maar gevraagd: „Wat gelooft gij van de heilige algemene christelijke kerk?” En ten antwoord gegeven: „Dat de Zoon van God uit het ganse menselijke geslacht Zich een gemeente — tot het eeuwige leven uitverkoren — van het begin der wereld tot aan het einde door zijn Geest en Woord in enigheid des waren geloofs vergadert, beschermt en onderhoudt en dat ik daarvan — dus van die heilige algemene christelijke kerk van alle tijden en aan alle plaatsen — „een levend lidmaat ben en eeuwig zal blijven”.

De Nederlandse Geloofsbelijdenis spreekt niet anders. Wanneer de Gereformeerde Kerk belijdenis doet omtrent de Heilige Schriften

dan zegt hij in artikel 5 „Al deze boeken alleen ontvangen wij voor heilig en canonic om ons geloof daarnaar te reguleren, daarop te gronden en daarmee te bevestigen”. In artikel 7: „Wij geloven, dat deze Heilige Schrift de wil van God volkomenlijk bevat en dat al hetgeen de mens — notabene: iedereen — schuldig is te geloven om zalig te worden daarin genoegzaam geleerd wordt”. En voorts: „Men mag ook gener mensen Schriften, hoe heilig zij geweest zijn, gelijk stellen met de goddelijke Schriften, noch de gewoonte met de waarheid Gods”.

Wanneer deze belijdenis spreekt van de kerk, dan handelt zij in artikel 27 weer niet van de Gereformeerde Kerk, maar zegt ze: „Wij geloven en belijden een enige katholieke of algemene Kerk, dewelke is een heilige vergadering der ware Christgelovigen, al hun zaligheid verwachende in Jezus Christus”.

Niet anders spreken de liturgische formulieren. Bij de doop der kinderen wordt aan de doopouders gevraagd: „Of gij de leer, die in het oude en nieuwe testament en in de artikelen des christelijken geloofs begrepen is en in de christelijke kerk alhier geleerd wordt niet bekent de waarachtige en volkomen leer der zaligheid te wezen?” Dat betekent dat op de vraag „Wat wordt er in een waarlijk Gereformeerde Kerk geleerd, wat moet daar geleerd worden?” het eigen antwoord der Kerk luidt: Wat God ons leert in het oude en nieuwe testament en wat de christelijke Kerk heeft beleden in „de twaalf artikelen”. Dát. Niet meer, niet minder.

Diezelfde vraag wordt gedaan als de jonge leden der kerk voor het eerst ten avondmaal gaan. Dan doen zij belijdenis niet van speciale Gereformeerde „waarheden”, zelfs niet van de inhoud der Drie Formulieren rechtstreeks, maar van het algemeen geloof.²⁾

En als de gemeente avondmaal viert, dan bidt zij in de Gereformeerde Kerk: „Wil ons ook door dit avondmaal sterken in het algemeen ongetwijfeld christelijk geloof, waarvan wij belijdenis doen met mond en hart, sprekende: . . . „En dan volgen weer de twaalf artikelen, de belijdenis van het geloof aller ware Christgelovigen.

Ik wil U, broeders en zusters, op deze tocht door de formulieren der kerk niet langer ophouden. Hetgeen ik uit de officiële papieren aanhaalde, is genoeg. En ik verbind daaraan een enkele gevolgtrekking.

Ten eerste: Wat is een Gereformeerde Kerk, die zich houdt aan haar eigen stukken, ruim! Zo ruim als de Bijbel, zo wereldwijd als het Heilig evangelie. Oecumenisch in de ware zin van het woord. Haar grenzen zijn niet enger en niet wijder dan die van het heilig Woord van God. De Schrift alléén. Met niets erbij. Met niets er af. In deze Gereformeerde Kerk is plaats, behoort plaats te wezen voor allen, die de Schrift omhelzen als het dierbaar Woord van God. Niemand mag uit haar gemeenschap geweerd, die God en zijn Gezalfde niet weren niemand mag uit haar worden uitgesloten, die God en Zijn Christus niet buitensluiten. Christus sluit en niemand opent, Hij opent en niemand sluit! Daarin onderscheidde en onderscheidt de Gereformeerde Kerk zich nu precies van de roomse kerk, die de gewetens bindt aan de „conciënen, decreten en besluiten” en die door deze binding aan het kerkelijk leergezag praktisch de binding aan het enige Woord Gods teniet doet; en zij onderscheidt zich van de secten, die zich op allerlei lievelingsonderwerpen hebben vastgelegd en daaraan haar karakter ontleenen.

Ten tweede: Deze Gereformeerde Kerk bindt de consciënties aan niets anders dan aan Gods Woord alléén. Met niets eraf. En niets erbij. Daarom is het gegaan in de strijd van de Here Jezus Christus tegen de Farizeën. Die bonden de gewetens aan „de inzettingen der ouden”, de leringen, de inzettingen, de overleveringen der joodse kerkvaders. En hun juk was hard. Maar de Zoon van God heeft de harten teruggebracht tot de Schrift: de wet en de profeten en de psalmen. En de harten gebonden aan zijn leer, waarvan hij verklaarde: „Mijn leer is de mijne niet, maar de leer Desgenen, Die Mij gezonden heeft”. En zijn juk was zacht en zijn last is licht, Hij

doet ons rust vinden voor onze zielen.

Daarom ging het weer in de dagen der Grote Reformatie. Toen was de Schrift, de leer van apostelen en profeten weer bedolven onder een reeks van „conciënen, decreten en besluiten”. En het grote gebeuren van die dagen is geweest: Gods Woord kwam weer. Het evangelie werd weer gehoord. Luther jubelde: „De plasregen is over, hij is overgegaan, de bloemen worden gezien in het land en de zangtijd genaakt”.³⁾ Calvijn schreef zijn: Institutie of onderwijzing in de christelijke godsdienst.⁴⁾ De gewetens werden van een last bevrijd en vrijgemaakt voor de dienst van God naar Zijn Woord.

Dáárom ging het in de jongste vrijmaking der kerken. Het ging hierom: dat we verworpen hebben, bewust, leringen, die God niet leerde in zijn Woord. Het ging, niet maar om de vrijheid van de heerschappij van kerkelijke vergaderingen, niet maar om kerkelijke vrijheid, het ging ten diepste om de religieuze vrijheid van alle mensenwoord om alleen gebonden te zijn aan en te rusten in het Woord van God, „de vrijheid van een christenmens”.

Om te wezen de heilige algemene christelijke kerk.

Om te blijven in het algemeen ongetwijfeld christelijk geloof.

Om christen te zijn.

En ten slotte: In een Gereformeerde kerk-gemeenschap mogen we na zovele vrijmakingen in de historie wel toezien dat we die ruimheid, gebonden aan het Woord van God, Gods Woord alléén, niet verliezen en niet verspelen.

Niet alleen door toe te zien dat de kerkelijke samenkomsten van classicale en synodale vergaderingen niet opnieuw heerschappij voeren over de kudde des Heren.

Dat ook.

Maar het is ook mogelijk dat er in de kerk een groeps- en gemeenschapstyrannie ontstaat, die zich niet verdraagt met de vrijheid van Christus' duurgekochte kerk. Er zijn tal van zaken, waar we ook elkander niet binden mogen waar Christus niet bindt. De vraag, waar een kind ter school zal gaan, tot welke politieke partij ik behoren zal, op wie ik mijn stem zal uitbrengen bij burgerlijke verkiezingen, welke krant en welk weekblad er in mijn huis komt. . . . Dat zijn allemaal belangrijke vragen. U zult mij niet horen zeggen dat dat allemaal er niet toe doet. Alles doet ertoe, zo waarlijk we de Here Jezus „met lijf en ziel”, helemaal, toebehoren. Daar moeten we voor Gods aangezicht mee klaar komen. Daar moeten ook de schoolmeesters en de leraren en de krantenschrijvers en de scribenten in weekbladen mee klaar komen! . . . Maar daarin heerse de een niet over de consciëntie van de ander. Daarin kan alle reden zijn voor veel gesprek en vooral voor veel gebed. Bidt voor elkander! Dat is ook een apostolische vermaning. Maar de vrijheid blijve. U bent niet voor Uw broeder gestorven. Maar Christus. En hij bindt de een en de ander aan zijn Woord en niet aan uw, nog zo goed gefundeerde, mening.

Aan het Woord alléén.

Niets daar naast.

Niets daarboven.

Niets daaronder.

De Schrift alléén.

„Gebouwd op het fundament der apostelen en profeten”. G. Visee.

1) Toespraak, gehouden op de jongste Theologische-Hogeschooldag.

2) Het is van belang daarop te letten. In de Gereformeerde Kerk heeft men van de leden der kerk noch bij de openbare geloofsbelijdenis, noch wanneer zij met hun kinderen voor het doopvont stonden, noch bij de viering van het avondmaal instemming gevraagd met de Drie Formulieren van Enigheid rechtstreeks. De belijdenisgeschriften werden alleen aan de ambtsdragers ter tekening voorgelegd, gelijk in de artikelen 53 en 54 K.O. is bepaald. Kennelijk hebben Gereformeerde Kerken van haar leden nooit instemming met de Drie Formulieren rechtstreeks geëist, gelijk zij dat van de ambtsdragers deden.

3) In zijn „Ein neues Lied wir heben an”, gezongen in 1522 bij de terdoodbrenging van twee van zijn Augustijner kloosterbroeders op de Grote Markt te Brussel.

4) Opvallend: tegenwoordig leven wij bij werken, die de naam dragen van „Gereformeerde Dogmatiek”, „Gereformeerde Ethiek”, „Handboek der Gereformeerde Dogmatiek”. We hebben de „Gereformeerde Geloofsleer” enz. Calvijn schreef, nog geen twintig jaar na de — overigens nog in volle gang zijnde! — reformatie zijn „On-

derwijzing in de christelijke Godsdienst". In de „Brief aan de Lezer", die aan de catechismus van Genève voorafging, heet het: „Het is een zaak geweest, die de Kerk steeds in bijzonder aanzien heeft gehouden: de kleine kinderen te onderwijzen in de christelijke leer. En om dat te doen had men oudtijds niet alleen de scholen en gelastte men een ieder zijn gezin wel te onderwijzen: maar het behoorde ook tot de openbare orde der kerken de kleine kinderen te examineren op de punten, die gemeengoed moeten zijn onder de christenen. En om ordelijk tewerk te gaan gebruikte men een formulier, dat men catechismus noemde. Sindsdien heeft de duivel door de kerk weg te nemen en de verschrikkelijke verwoesting aan te richten, waarvan men nog de tekenen ziet in het grootste deel der wereld,

deze heilige instelling verwoest: en heeft niet anders laten overblijven dan enige resten, die niet anders aanrichten dan bijgeloof, zonder ook maar enigszins te bouwen. Het is het vormsel, zoals men het noemt, waar men niets anders heeft dan een apenspel, zonder enig fundament. Daarom is wat wij thans naar voren brengen, anders niet dan het gebruik, dat in de oude tijden onder de christenen in ere gehouden is: en dat nooit nagelaten is dan gedurende de tijd, waarin de kerk geheel bedorven was". Reformatie van de kerk was voor de reformatorische kerk overeenkomstig Gods Woord, de christelijke kerk weer aan het licht brengen. In Duitsland sprak men gaarne van „die nach Gottes Wort reformierte Kirche", de weer naar Gods Woord ingerichte Kerk.

Hoe „het verleden" bewaard wordt

Naar aanleiding van: **De Bezetting, I**, door Dr L. de Jong. Een weergave in boekvorm van de uitzendingen der Nederlandse Televisie-Stichting over Nederland in de Tweede Wereldoorlog. Uitg. Querido, 1961. f 2,95 per deel.

Een van de goede programma's die de Ned. Televisie haar kijkers biedt, is dat over de bezettingstijd; het is vorig jaar aangevangen en zal tot 1964 voortduren. Dit is een belangrijk programma, dat men zijn kinderen vooral niet onthouden moet, want juist voor de jongere generatie is het ontworpen. We hebben iets dergelijks in Duitsland zien geschieden. Het zijn voortreffelijke geschiedenislessen, die hier gegeven worden. Gelukkig heeft de leider van het programma, de Directeur van het Rijksinstituut voor Oorlogsdocumentatie, het niet bij spreken en projecteren gelaten, maar heeft hij het gesproken woord en de vertoonde foto's en pamfletten ook laten drukken. Het is een voortreffelijk geheel geworden, dit eerste deeltje, dat niet duur is en voor een pocket zeer verzorgd is uitgegeven. Het is ook levendig; U vindt hier geen droge geschiedenis! De heer De Jong, kenner van deze stof als geen ander, heeft allerlei personen, die op een of andere wijze een rol gespeeld hebben in die boze tijd, het hunne daarover laten vertellen en zorgt dan zelf voor de verbindende tekst. Hij doet dit op voorname en zeer objectieve wijze. Men zie b.v. wat hij op pag. 73 over Dr Colijn schrijft. Het spreekt van zelf dat al die getuigenissen voor de geschiedschrijver van groot belang zijn.

In dit eerste deel — er zullen nog vier delen volgen, elk jaar een — behandelt Dr De Jong de opkomst van het nationaal-socialisme en de meidagen van 1940; de eerste maanden in bezet Nederland; het begin van de Jodenvervolging en de Februari-staking. We zouden uit al deze hoofdstukken wel getuigenissen willen aanhalen. We moeten ons beperken en kunnen slechts enkele de revue laten passeren. We wijzen dan eerst op het gesproken woord van hem die ons de vorige maand ontviel: de oud-minister-president, Prof. Gerbrandy. Ook hij heeft zijn medewerking verleend aan dit programma om te vertellen over wat de regering deed in de meidagen. Hoe blijkt uit wat hij vertelt, dat hij toen reeds de leider was! Zoals zovelen zal ook Gerbrandy niet meer verder kunnen vertellen over zijn aandeel in de strijd tegen de Duitse tyrannie. Gelukkig behoort hij tot de weinige Nederlandse politici die hun memoires geschreven hebben!

Het aangrijpendste hoofdstuk is dat over de Jodenvervolging waarvan het begin wordt verhaald en waarvan de Februaristaking van 1941 het gevolg was. Ik denk aan wat verteld wordt over Prof. Cleveringa, zijn protest tegen het ontslag van de hoogleraar Meijers en de houding van de studenten in Leiden.

Niet minder ontroert het christelijk getuigenis van Nico de Graaf, een ambtenaar van het Ministerie van Sociale Zaken, die 12 sept. 1940 vrijwillig ontslag nam, en aan zijn medewerkers ging vertellen waarom hij dit deed. Een van dezen vertelt: „Nu zei hij ons dat hij als belijdend christen en als Nederlander aan niemand ooit de vraag zou willen stellen of hij van Joodse bloede was. Als christen kon hij dit niet omdat hij elk stellen van één mens boven een ander uit hoofde van zijn ras of zijn volk in strijd achtte met de diepste gronden van het christendom. Een verwerping van het Joodse ras zag hij bovendien als een

verwerping van Christus... Hij sprak heel kort en eindigde met ons voor te lezen psalm 23, die begint: „De Heer is mijn Herder, mij zal niets ontbreken". Drie weken later werd hij naar Buchenwalde gevoerd, vanwaar hij niet is teruggekeerd. Ook hij werd een bloedgetuige der kerk. Zo zouden we meer kunnen aanhalen, maar dat is niet nodig. Alleen zij hier nog opgemerkt dat ook Prof. Schilders strijd wordt weergegeven: De kop van diens lijfblad vindt U afgedrukt, en over zijn moedige artikelen vertelt de Heer Van Spronsen. *) Nogmaals, we raden U aan op deze reeks in te tekenen, allereerst voor Uw kinderen, opdat ook zij iets verstaan van wat die vijf jaren geweest zijn. Dit wordt echt het verhaal over de oorlogsjaren, dat geschreven is en wordt voor héél het volk.

Toch zullen we de bespreking van dit deel nog niet besluiten. We willen U nog iets vertellen over de instelling zonder welke ook dit werk niet zou zijn verschenen: Het Rijksinstituut voor Oorlogsdocumentatie. Wie weet er wat van? En toch kan men niet dankbaar genoeg zijn voor het initiatief waaruit het ontstaan is. Het kan nu reeds terugzien op een belangrijke staat van dienst. Dan mogen we wel allereerst danken hem, die deze reeks over de bezetting heeft verzorgd en eveneens zijn medewerking verleende aan het zojuist verschenen plaatwerk „De jaren 1940—1945", dat ook voortreffelijk is uitgevoerd. Dr De Jong is dé kenner van de geschiedenis van de Duitse tijd, waarover hij in die tijd zelf, in Engeland, reeds een boek publiceerde! Nu werkt hij al jaren aan het grote, vijfdelige wetenschappelijke werk over deze tijd: „De Geschiedenis van Nederland in de Tweede Wereldoorlog", waarvoor eerst nog vele voorstudies moeten verschijnen. Met dat werk zal de taak van het Instituut voltooid zijn.

Wie de Jaarverslagen ervan doorleest, die sinds 1945 verschenen zijn, bemerkt dat het eigenlijk al in de bezettingstijd opgericht is. De toen afgezette prof. Posthumus, de stichter van het vermaarde soc.-econ.-historisch Instituut in Amsterdam, heeft het initiatief genomen. Gelukkig verkreeg hij de medewerking van de toen afgezette secr.-gen. van Onderwijs. Een Directorium werd benoemd, waarin hij met de hoogleraren Sneller en Hermesdorf benoemd werd. Van meet af waren dus de drie „zuilen" vertegenwoordigd in deze nationale instelling! Maar ook in Londen ontplooiden men op dit punt een gelukkige activiteit. Min. Bolkestein nam contact op met de heer De Jong van Radio Oranje, wat de oprichting van een nationaal centrum als resultaat opleverde. Voor de initiatiefnemers in bezet gebied was dit een stimulans om met het werk verder te gaan. Tijdens de bezetting begon dus de verzameling der documenten reeds! En toen 15 mei 1945 de eerste Staatscourant op vaderlandse bodem verscheen, bevatte deze ook de mededeling van de oprichting van het Rijksinstituut voor Oorlogsdocumentatie. Van het begin af aan heeft de heer De Jong de leiding gehad, en met zijn staf is hij er op uitgetrokken om zoveel mogelijk materiaal te bemachtigen. Dat hij daarvoor vooral reizen naar Duitsland heeft gemaakt, is duidelijk. Zo hebben deze speurders honderden meters archiefmateriaal van allerlei soort bijeengebracht in het gebouw op de Herengracht in Amsterdam. Maar zij hebben meer gedaan, ook de medewerking van de bevolking werd ingeroepen en zo boekten zij op jan. 1946 reeds 12248 inzendingen, waaronder honderden oorlogs-dagboeken. Ook werd gebruik gemaakt van

de wire-recorder: veel mensen hebben verklaringen afgelegd over allerlei zaken. De mondelinge bron is immers de eerste en vaak belangrijkste! De beroemde geschiedschrijver Bor, die de 80-jarige oorlog beschreef, heeft de tijdgenoten ook ondervraagd. We kunnen niet dankbaar genoeg zijn voor al deze arbeid, iedere historicus kan daar terecht, ja ieder die een onderdeel van die bange vijf jaren wil bestuderen, kan er aankloppen. Uit eigen kring hebben de samenstellers van het mooie boekje over Dr Dam dit gedaan. Maar er gebeurt nóg meer daar op de Herengracht. Al zijn ook hier de arbeiders weinige, het materiaal wordt geordend en gecatalogiseerd, zodat men het de zoekende liefhebber van het beid, iedere historicus kan daar terecht; ja het is straks zo, dat men de archieven uit de Duitse bezetting beter heeft geïnventariseerd dan die uit de Franse tijd! En nog is het einde niet, er valt nog veel meer goeds te vertellen van het Instituut! Al is verzamelen en inventariseren de eerste taak, men is ook overgegaan tot de bewerking van het materiaal: een groot aantal bronnen en monografieën is al uitgegeven. Daar deze weinig in de algemene bladen besproken worden, noemen we enkele. In de serie bronnen zijn de verslagen van de processen der voornaamste oorlogsmisdadigers verschenen: de processen Mussert, Rauter, Christiansen e.a., terwijl binnenkort de briefwisseling van Rost van Tonningen zal verschijnen. Maar voor wie deze lectuur liever dicht laat, is er in de reeks monografieën een boek dat een aantal dagboekfragmenten bevat, 638 pagina's. En wie nog eens wil bladeren in de illegale bladen, leze in dere reeks de uitgave „het Woord als Wapen"; in dit werk kan hij tevens zien wie het artikel geschreven heeft! Zo zou nog meer te noemen zijn. We besluiten met het vermelden van de voornaamste werken die op stapel staan. Enige daarvan zijn voor onze kring van groot belang. Dan denk ik allereerst aan „Het Prot.-Christ. Schoolverzet", aan welk werk reeds jaren wordt gewerkt, maar dat wegens te weinig tijd nog nooit tot een goed einde is gebracht. Oorspronkelijk zou het door Prof. Donner geschreven worden, maar deze zag zich genoodzaakt de opdracht terug te geven; gelukkig heeft de nestor der protestantse historici, Dr De Pater, het op zich willen nemen. Voorts zou ook verschijnen een studie „Colijn en het verzet", die aanvankelijk door H. Algra, daarna door Prof. Sneller en nu door Prof. Wieringa geschreven zal worden. Verder bewerkt Prof. Presser het boek over de lotgevallen van de Nederlandse Joden. Misschien kent u reeds zijn onlangs verschenen boek „Antwoord aan het Kwaad", een bundel fragmenten uit dagboeken van Joden? Ten slotte noemen we nog de studie die Prof. Brandt onder handen heeft: het ontstaan van de Nederlandse Unie van 1940—1941, voorwaar geen gemakkelijk onderwerp voor een historicus die sine ira et studio het jongste verleden bestudeert en beschrijft!

Ieder die dit leest, zal het met ons eens zijn dat het Instituut voor Oorlogsdocumentatie een prachtig historisch centrum is. Men zegt zelfs dat het 't beste is in heel West-Europa. Een feit is dat vanuit het Nederlandse Instituut het initiatief is uitgegaan tot het houden van een internationale conferentie over „de Tweede Wereldoorlog en het Westen", die in 1950 in Amsterdam werd gehouden.

Het Instituut zij ons ten voorbeeld. Wat ik bedoel? Laat dit maar een boekbespreking worden met een moraal, het is niet anders. Een waarschuwing op tijd is van meer waarde dan een die te laat komt! De zaak die ik bedoel is deze: Waar blijven de waardevolle papieren uit „onze kring"? Wordt het geen tijd dat er een centrum komt dat het vele materiaal dat anders gemakkelijk verloren zal gaan, verzamelt? Ons lijkt de bibliotheek te Kampen het aangewezen adres. Wat zou dat de historici der toekomst veel tijd en moeite besparen! Nu is het veelal zo, dat de tijd verbruikt moet worden met het opsporen van de noodzakelijke bronnen en daardoor komt menigeen niet aan de geschiedschrijving toe. Hoeveel biografieën van belangrijke personen uit eigen kring bezitten we? Niemand zal toch van mening zijn dat voor de beschrijving van een bepaalde periode of van een „voorganger" volstaan kan worden met de bestudering van notulen en acta. Daarvoor heeft men méér nodig, en wel de „documents humains", want in de kerk en het koninkrijk Gods bestaan óók de „intermenselijke rela-

ties" en die zijn uitermate belangrijk. In de geschiedenis der kerk en van het koninkrijk Gods werken mensen, wier leven en streven wordt beschreven en beoordeeld. Dat heeft Ds Van der Stoep op de synode van Assen nog eens duidelijk onderstreept! Wat zouden we — om eens één voorbeeld te noemen — weten van de geschiedenis der geref. gezindte in de vorige eeuw, als de briefwisseling van Groen van Prinsterer niet was bewaard? Maar die heeft er zelf voor gezorgd, hij was immers historicus. Toen zag men ook het belang daarvan veel beter in; daarvan getuigt het prachtige Reveil-Archief.

De twintigste eeuw zal toch al veel moeilijker te beschrijven zijn, omdat de telefoon de brief verdringt. Algra heeft daarop indertijd al eens gewezen, en hij sprak toen over moderne woestijnen. Hij wekte daarom de „leidslieden" op, hun memoires te schrijven!

Het is een algemeen verschijnsel, dat ook onlangs van andere zijde is gesignaleerd. Enkele maanden geleden lasen we onderstaand bericht in de N.R.C., dat we hier laten volgen: „De Ned. veren. der wetenschappelijke graphologie heeft zich bereid verklaard verzamelingen van brieven te sorteren en naar het meest geschikte adres door te zenden. De veren. heeft nl. geconstateerd, dat in de diverse bibliotheken en musea alles wat uit de vorige eeuw dateert, bewaard wordt. Weinige moderne handschriften zijn er echter aanwezig. Men vergeet, aldus de veren., dat over vijftig jaar brieven en notities van bijvoorbeeld 1925 als zeer waardevol beschouwd zullen worden. De veren. verzoekt derhalve een ieder, die van enigszins op de voorgrond tredende Nederlanders brieven of andere geschriften bezit, deze goed te bewaren en van tijd tot tijd te schenken aan bibliotheken en musea. Zoals bekend verzamelt het museum voor de letterkunde in Den Haag reeds sedert een aantal jaren brieven, manuscripten enz. van schrijvers". We zien dus allerwegen een streven om zoveel mogelijk bronnen te behouden. Zo heeft de Vrije Universiteit enige jaren geleden ook een begin gemaakt met de verzameling van wat voor haar geschiedenis belangrijk is. Maar hoeveel kostbaar materiaal is al verloren gegaan! Het eigen verleden is te lang verwaarloosd. Daarbij komt dat velen weinig historisch besef hebben. Prof. Smitskamp vertelde bij de opening van de tentoonstelling van de V.U. ter gelegenheid van de V.U.-dag in Groningen, dat na het sterven van een vooraanstaand leerling van de V.U. een hoogleraar foto's en andere documenten in de vuilnisbak aantroef. Dat is toch bar en boos. We zijn er niet zeker van dat dit een „einmalig" feit is!

We zouden het dus toejuichen als de Curatoren van de Theologische Hogeschool wilden overwegen of het niet op hun weg ligt in dezen een initiatief te nemen. We denken uiteraard allereerst aan de nalatenschap van Prof. Schilder. Prof. Veenhof bewaart secuur een heel belangrijke briefwisseling, maar er zijn stellig vele anderen, die brieven van hem bezitten. Ik denk ook aan A. Janse, die zelfs een dagboek heeft bijgehouden, zoals blijkt uit het In Memoriam in het Handboek der Geref. Kerken. Maar ook documenten van personen „van het tweede plan" zijn waardevol. En hoe gaat het met kerkeradsarchieven? Zouden die ook niet in Kampen verzameld kunnen worden? Maar de bedoeling van deze „epiloog" zal nu wel duidelijk zijn. De activiteit van de hier besproken nationale instelling moge inspirerend werken in de kringen der geref. gezindte in het algemeen en in die van onze kerken in het bijzonder. Het nageslacht zal er dankbaar voor zijn, dat het een zo volledig mogelijk beeld kan krijgen van het verleden. A. Plaatsman.

*) Met de liberale professor Telders uit Leiden was de Kamper hoogleraar immers een der weinige hoofdredacteurs die onmiddellijk de uniform aantrokken, toen ons leger moest capituleren.

De verlossing is kant en klaar vóór God ons doet tasten om haar te vinden. Alleen omdat de verlossing er is, zet God onze voeten op de weg der verlossing, doet Hij ons hart haar begeren — eerst nog half en onzeker, vervolgens steeds vuriger en hartstochtelijker — totdat wij alles voor alles geven en ons in de armen werpen van de ontfermende God. De Here deed ons geen mensen achternalopen, toen Hij ons sprak van vergeving en vrede, van leven en overvloed, maar Hij opende onze ogen voor wat zeker is.

N. Baas.

Rondblik

Nogmaals Nieuw-Guinea! Deze keer om te antwoorden op de volgende brief die de Redactie ontving:

In het nummer van Opbouw van 27 oct. j.l. trof ik tot mijn verbazing een artikel aan onder de kop Rondblik, welk artikel, in navolging van de heer Bruins Slot, pleit voor een gesprek met Indonesië over Ned. Nw. Guinea. Het artikel is van iemand die zich verschuilt achter het pseudoniem Spectator. Spectator laat zich kennelijk leiden door zijn angst voor Indonesië en is bereid de principes op te offeren voor een accoord met de politieke onderwereld van Djakarta. Het redelijke Indonesië van Spectator bestaat nl. niet. Denk aan de Ambonezen en de spijtoptanden. Het is volkomen zinloos te praten met mensen, die alle beloften en overeenkomsten schenden. Dat de heer Bruins Slot c.s. de christelijke politiek in dit land bezig zijn af te breken door hun opportunisme is al erg genoeg. Dat Opbouw door de opname van artikelen als van Spectator daaraan meehelpt vinden we tragisch. Temeer, daar in hetzelfde nummer wijlen prof. Gerbrandy herdacht wordt. Men bewijst de laatste christelijke staatsman geen eer door de opname van dergelijke artikelen. Eerder het tegendeel. We vinden het smakeloos. Zoals we het smakeloos vonden, toen de A.R. partij „om" ging, terwijl Gerbrandy nauwelijks begraven was. Met de opname van deze artikelen hebt U het Geref. volk een slechte dienst bewezen. We hopen in de toekomst van dergelijke voorlichting verstoken te blijven.

Misschien vertolkt deze brief de gedachten van nog meer lezers en daarom lijkt het me juist er op in te gaan. Eerst een opmerking over dat pseudoniem. De vorige rondblikken waren met mijn naam ondertekend, maar de redactie, die zich over een definitieve vormgeving nog beraadde, deed de suggestie van een pseudoniem. Op mijn verzoek zou dat bij de tweede rondblik al ongedaan worden gemaakt. Maar het heeft tot deze derde moeten wachten. Dat probleem is dus opgelost.

Nu de eigenlijke zaak. Hopelijk heeft de brieven-schrijver mijn artikeltje bewaard, zodat hij kan controleren, wat ik nu ga zeggen. Heb ik, in navolging van de heer Bruins Slot gepleit voor een gesprek met Indonesië over Nieuw-Guinea? Juist niet! Ik heb gepleit voor een driehoeksgesprek van Nederland én Indonesië én de Papoea's. Dat is heel iets anders en een van mijn essentiële bezwaren tegen de groep Rijkens was juist, dat zij die derde partij negeert. Ik dacht, dat dit wel duidelijk was.

Laat ik mij leiden door angst voor Indonesië? Ik vind er in het bewuste artikel geen spoor van. Maar laat ik het duidelijk zeggen: ik ben voor Indonesië meelemaal niet bang. En dat is het hem nu juist! Dat klinkt wel flink, maar het is het allerminst, want ik hoef me op deze veilige afstand van Indonesië niets aan te trekken. En ging het nu om mij, dan was de zaak gauw opgelost. Maar het gaat om de Papoea's die nu eenmaal wel met Indonesië te maken hebben. Wil men toch beslist dat woord angst gebruiken — goed dan; ik laat mij leiden door angst, dat wij, als wij Indonesië blijven negeren, de Papoea's toekomstmogelijkheden voorspiegelen, die misschien nooit te verwezenlijken zijn. En het welzijn van die Papoea's mag, dacht ik, toch ons enige principe zijn in deze zaak.

Ik zou bereid zijn de principes op te offeren voor een accoord met Indonesië. Waar staat dat? Ik heb zelfs de mogelijkheid van een accoord met Indonesië niet onder ogen gezien, omdat ik daar nog niet zo een, twee drie een pasklare oplossing voor zie. De enige conclusie, die ik trok was dat driehoeksgesprek. En waarom? Omdat men over en weer elkaars standpunten aan de realiteit kon toetsen. Ook onze ideeën over de wensen van de Papoea's kunnen wel eens er naast zijn! Ik wil in dit verband toch even een opmerkelijk feit noemen. Belangrijker, dan wat wij vinden lijkt me namelijk, wat de Papoea's er van denken. Nu ken ik zelf enige Papoea-jongeren, onder meer de Parnaleider Kirihio. Wat zegt die en wat denkt zijn partij?

„... Wij menen, dat er met Indonesië gepraat móet worden. Stel voor, dat wij straks zelfstandig zijn en wij staan op kwade voet met onze machtige buurman? Overigens is een driehoeksgesprek het belangrijkste programmapunt van de Parna".

En Kirihio is beslist geen Nederland-hater of een verkapte vriend van Soekarno. Is het niet verstandig dit ook eens te overwegen? Wellicht ten overvloede zeg ik er nog bij: er is hier dus, evenmin als in mijn artikeltje van veertien dagen geleden, sprake van overdracht aan Indonesië. Een gesprek om de mogelijkheden af te tasten, dat is het uiterste, waartoe onze conclusies tot dusverre hebben geleid. Het zegt toch wel iets, dat diezelfde Parna, die veel aanhang heeft, al aan de Verenigde Naties om zo'n driehoeksgesprek heeft gevraagd.

Van de politieke onderwereld van Djakarta weet ik niet veel, dus ik kan er weinig over zeggen. Maar het verbaast me, dat mijn brieven-schrijver met zoveel stelligheid beweert, dat het redelijke Indonesië niet bestaat. Ik zou willen vragen hoe weet U dat? De Ambonezen? Ik vind, dat Nederland meer reden heeft zich zelf te schamen, dan Indonesië te blameren. Men wist toch, dat de Ambonezen de steunpilaren waren van ons koloniaal gezag? Dat ze sinds mensenheugenis waren gebruikt voor alle militaire acties? Een kleine jongen kon uitrekenen, dat hun de rekening zou worden gepresenteerd voor ons koloniaal bewind. Praat ik dit goed? Nee, natuurlijk niet. Maar het demonstreert des te duidelijker, dat men in de politiek ook met feiten rekening moet houden. Dus geen volk met mooie principes, maar zonder toekomstmogelijkheden moet achterlaten. En de spijtoptanden? Dat is meer een blamage voor de Nederlandse regering, die deze mensen haast preste Indonesië te worden, dan voor Indonesië. Keur ik dan de Indonesische agitatie tegen deze mensen goed? Natuurlijk niet. Ik verafschuw ze even zeer, als de agitatie van sommige Nederlanders tegen Italiaanse arbeiders. Eens te meer wordt hier duidelijk, dat we er niet zijn als we de mensen ergens achterlaten met een mooie baan. We moeten ook zorgen, dat er maatregelen worden genomen om politieke en sociale vijandigheid van de omgeving te voorkomen. Doen we dat niet en komt die vijandigheid wél — dan moet men consequent zijn en alle mensen terughalen. De Nederlandse regering is tientallen malen gewaarschuwd: vasthouden aan Nieuw-Guinea betekent voor ons, Nederlandse Indonesiërs toenemende vijandschap. De regering hield vast aan Nieuw-Guinea, accoord, maar deed tegelijkertijd rustig de ogen dicht voor de situatie, die in Indonesië ging ontstaan. Laat ik het ten overvloede herhalen. Ik pleit Indonesië niet vrij. Allerminst. Maar ik vind Nederland ook schuldig.

Maar wat bewijst dit over de redelijkheid van Indonesië, onze oorspronkelijke vraag? Voor mij niets. Het kan een kleine minderheid zijn, het kan ook anders zijn. Ik heb daarom met opzet niet gesproken over „het redelijke Indonesië", zonder meer, maar het vastgekoppeld aan de naam Zaïn.

Het is zinloos te spreken met mensen, die hun beloften breken. Hier rijzen voor mij de meeste vragen. Als het waar is — en ik hoor nooit een politicus dat pertinent ontkennen —, dat tijdens de Ronde Tafel Conferentie Nieuw-Guinea aan Indonesië is beloofd, wat doet Nederland dan twaalf jaar lang in Indonesische ogen? Beloften breken? Het zou best waar kunnen zijn. Een andere vraag: is het een juist uitgangspunt nooit te willen spreken met mensen, die misdreven hebben? Is dat bij voorbaat zinloos? Zou zo'n uitgangspunt zich ook niet eens tegen ons zelf kunnen keren?

Zijn wij zo zeker van onze onschuld tegenover Indonesië? Nu zal ik heus niet met oude koeien als hongitochten en cultuurstelsel komen aandragen. Maar is ons bestuur van voor de oorlog en onze pogingen na de oorlog het gezag te heroveren, niet mede verantwoordelijk voor de diepe kloof? Dat zijn moeilijke vragen en ik zal ze nu niet trachten te beantwoorden. Maar ik zou in dit verband met klem willen wijzen op de artikelen, die wijlen A. Janse schreef in „Antirevolutionair in deze tijd" en op de brochure van Prof. Teeuw, „Het conflict met Indonesië als spiegel voor Nederland". Ik zelf ben jaren geleden door dit laatste boekje wel erg geschrokken. Ook Indonesië heeft zijn lied van de „Achtien

doden" en zijn andere ontroerende verzetsgedichten over doodgeschoten vaderlanders en die betreffen allemaal de jaren 1946—1949....

Als men die feiten onder ogen krijgt, vraagt men zich wel eens af, bij alle bitterheid over wat Indonesië ons heeft aangedaan: wat zouden de Indonesiërs ons te verwijten hebben? Ik ben er huiverig voor zomaar het woord „Christelijke politiek" te gebruiken voor standhouden-tot-het-uiteerste of voor anti-Indonesië-zijn. Dat kan namelijk ook een vorm zijn van gekrenkt nationalisme, even extreem als het nationalisme van Indonesië.

Ik geloof niet, dat het onchristelijk is, zich eens op deze vragen te bezinnen, evenmin als ik geloof, dat het onchristelijk is voor een gesprek met Papoea's en Indonesiërs te zijn. Zeker niet, als het daarbij alleen de bedoeling is, elkaars standpunten te bezien.

Meer heb ik niet beweerd en dat doe ik ook nu niet. Zelfs niet, nu minister Luns in New York al heeft gepraat, en dat met Indonesiërs alleen! Dus al heel wat verder is gegaan, dan ik wilde suggereren.

6 november

H. Smit.

PERSSCHOUW

Waarheid als een Koej....

Uit „De Haagse Post", welke wij enige weken geleden aan het woord lieten over het damesweekblad „Prinses", knipten wij deze week: Waarheid als een Koej....

Hier volgt het knipsel:

De tijd was Kerstmis '58, de plaats een matig bezette Doopsgezinde kerk in Amsterdam, in de hoek een onttakelde kerstboom. Te midden van gemeentelieden staat een tengere, kaalhoofdige man van middelbare leeftijd op en spreekt met zachte stem: „Wat ik heb gezocht in mijn leven is niets anders dan wat in diepste wezen alle mensen zoeken in hun persoonlijke en maatschappelijke strevingen — dat is waarheid en rechtvaardigheid (...): Het is mij duidelijk gebleken, dat wie deze boodschap verwerpt, de waarheid niet vindt en er is geen rechtvaardigheid bij hem. Zo oordeelde ik ook zelf over onschuldigen en riep zelfs het doodvonnis op over mensen, die geen misdraad bedreven hadden. (...) Hen allen gedenk ik hier met eerbied, en — u belijdend — vraag ik God en hun vergiffenis voor mijn dwalen".

De man, die zich hiermee formeel tot het belijdend Christendom bekeerde is (nu 58-jarige) ex-communist **Anton J. Koejemans**, als hoofdredacteur van „De Waarheid" direct na de bevrijding het idool van talrijke jonge intellectuelen en kunstenaars, die hun genegenheid voor de zachtmoedige bolsjewist legden in de aanspreek-titel „Koej".

Zoon van een Rotterdamse vrijdenkende arbeider en een religieus voelende moeder raakte Koej kort na zijn H.B.S.-tijd verzeild in de geestelijke draaikolk waarmee het tijdperk na Wereldoorlog I begon: de rode revoluties in Rusland en Duitsland, het wijsgerig-socialistische christendom van de Zutphense predikant dr Van den Bergh en Eysinga, de communistische lyriek van Herman Gorter, het realistische pacifisme van Henri Barbusse. Al in 1920 werd de 17-jarige Koejemans lid van de Communistische Partij. Hij bleef dat tot 1955, toen hij in een hooggestemde brief afscheid nam. Daartussen liggen 35 jaren waarin Koejemans het Nederlandse communisme emotioneel en opofferingsgezind diende. In de jaren twintig als kantoorbediende, die in zijn vrije uren colporterend en discussiërend in Rotterdam slag voert tegen de in die stad altijd machtige groep van syndicalisten.

In die tijd verliest hij zijn baantje, zegevierende syndicalisten en stroomt de Communistische Partij in Rotterdam leeg; met enkele getrouwen besluit Koej de partij van de grond af op te bouwen. Hij reist naar Bremen, om daar van de Duitse communisten een nieuwe, zakelijke methode te leren om advertenties voor het partijorgaan te werven. Men bezoekt een winkeliertje met de vraag: „Haben Sie am letzten Sonntag den Aufmarsch des roten Frontkämpferbundes gesehen?" Antwoordt de winkelier bedeesd: „Jawohl", en zegt de partijfunctionaris enthousiast: „Das waren tausenden, was? Wenn Sie inserieren, kommen sie alle in Ihr Geschäft kaufen!" „Und wenn ich nicht inseriere?" Partijfunctionaris koel: „Kommen Sie auch und hauen Ihnen die ganze Bude zusammen".

Koejemans, vrezend, dat zulke wervingsmethoden in Nederland weinig geschikt zijn, voelt zich mislukt als advertentie-acquisiteur en gaat zich toeleggen op redactioneel werk voor het communistische Volksdagblad, dat hem 5 gulden per artikel betaalt. Kort daarop wordt hij aangesteld als redacteur en krijgt als chef de uit Twente gekomen textielarbeider, de revolutionaire Gerard Vanter (Gerard van het Reve, vader van auteur **Gerard Kornelis** en hoog-

leraar **Karel**). Met hoogstens een tientje salaris per week, een oude rotatiepers, een gedeukt groenteblik waarin de kopij van de redactie door een gat in de vloer naar de onderliggende zet-terij zakt, met tochten door Nederland in een T Ford met wapperende rode vlag, invallen van de politie en 7 weken gevangenisstraf, beleeft Koejemans de romantische hoogtijdagen van het Nederlandse communisme. Tot 1930, als Koejemans (met Vanter) ontslagen wordt door een nieuwbakken lid van het partijbestuur, dat op slag tot partijsecretaris en hoofdredacteur wordt benoemd: de 31-jarige ex-diamantbewerker **Paul de Groot**. Herinnert Koejemans zich hoe de Engelse vertegenwoordiger van de Komintern tijdens deze gebeurtenis bij het wanhopig zoeken naar een nieuwe hoofdredacteur die tegelijk arbeider moest zijn, uitriep: „Jesus Christ, we must find one". Repliceerde Paul de Groot: „Take him, he was a carpenter".

Hoofdredacteur

Koejemans keert terug bij de Tribune, brengt een bezoek aan de Sovjet-Unie, ziet de rotatiepers van zijn krant vernield worden in de ruoerige dagen van muiterij op de Zeven Provinciën en Jordaanrelletjes, staat met tienduizenden anderen in de rij voor de stempellokalen, maar blijft communist, ook als de communistische voorman Stalin zich ontwikkelt tot rode Czaar en de Communistische Partij tot een byzantijnse gemeenschap.

Na de inval van de Duitsers gaat hij in het verzet; in '43, als vrijwel alle communistische partijleiders door de Duitsers zijn geëxecuteerd (behalve Paul de Groot, die ondergedoken is in Overijssel), wordt Koejemans hoofdredacteur van de Waarheid en is dat nog als op 6 mei 1945 de krant voor het eerst legaal verschijnt. Nu ont-popt Koejemans zich als een hoofdredacteur van allure; hij verzamelt een groep jonge mensen uit de illegaliteit om zich heen, die — bezielde door zijn mentaliteit van tolerant en liberaal socialisme — in de jaren '45 en '46 De Waarheid opstuwten tot het grootste en journalistiek knapste dagblad van Nederland. Onder de zich toespit-sende politieke tegenstellingen en de bekrompen leiding van de machtig en krachtig uit onder-duik teruggekeerde Paul de Groot vervliegt deze droom al eind '46; het journalistieke talent, door Koejemans geënthousiasmeerd en geschoold (onder wie **Willy Berg, Jan Brusse, Gerrit Kouwenaar, Wim Jungman, Jan Spierdijk, Jan Vrijman**) verlaat de krant. Koej zelf wordt eind '47 ontslagen, blijft nog enkele jaren onbezoldigd partijfunctionaris (o.a. voor uitgeverij **Pegasus**), maar wordt in 1950, 47 jaar oud, zonder een cent op straat gezet.

In de jaren die volgden bouwde Koejemans met vrouw en twee dochters moeizaam (eerste weekopbrengst van zijn zaak: f 16.54) een nieuw bestaan op als boekhandelaar en houder van een leesbibliotheek in Amsterdam-Zuid, die hij naar zijn jeugdheld „Herman Gorter" noemde (spreken de minder-geletterde klanten hem aan als „meneer Gorter"). Nog kwellender blijft zijn geestelijke ontwikkelingsgang, die hem door jaren van lezen en denken („een paar cursussen aan de Volksuniversiteit waren voldoende om me daarvan te overtuigen", d.i.: van de achterlijkheid van het communisme) tot een bekeerd en belijdend Christen maken. Afgelopen week publiceerde deze moderne zoeker zijn levensverhaal onder Buskesiaanse titel „Van Ja tot Amen"*, waarin verstarde bolsjewisten hun „halfzachte" ex-partijgenoot zullen herkennen, maar waarin de jonge intellectuelen van '45 niet veel terugvinden van hun idool. Geschreven in de naturalistische praattraant van Israël Querido geeft het boek nergens een beeld van de magnetische en zielverwoestende kracht van de communistische dialectiek. Wel het portret van een argeloze en in-goede arbeiderszoon uit Rotterdam, evenzeer gegrepen door de vragen van het bestaan als eens de timmermanszoon uit Nazareth, wiens Waarheid hij nu colporteert.

Mij dunkt dat dit commentaar ons verschillende dingen heeft te zeggen.

In de eerste plaats kan het onze ogen ervoor openen, dat wij niet de enige groep in ons lieve vaderland zijn, die met beperkte middelen en beperkte mensen iets moet doen voor een beperkte kring. Al te veel wordt er nog geromantiseerd over „die kleine stoet". We zien dat ook communisten, doorgaans niet minder principiële dan wij, erover kunnen meespreken en dat een kleine stootgroep gewend is offers te brengen voor het ideaal. In de tweede plaats is het opvallend dat Koejemans zonder een cent op straat werd gezet door mensen die de mond vol hebben over solidariteit. Hun gedrag zou de ergste kapitalist niet hebben kunnen verbeteren. In de derde plaats komt het mij niet zo vreemd voor, dat de bekeerde communist zijn getuigenis aflegde in de Doopsgezinde kerk. In de geschiedenis der wijsbegeerte staan materialisme en spiritualisme dicht bij elkaar en beide streven naar een heilsstaat hier en nu. Niemand minder dan de hervormde socioloog dr W. Banning heeft indertijd aangetoond dat het communisme de meeste wortel heeft geschoten in die gebie-

den, waar men tijdens de grote Reformatie de grootste activiteit der Doperse geestes-richting aantrof. Deze streken zijn: De Zaanstreek plus Waterland, de Zuid-Oosthoek van Friesland, de kop van Overijssel (met als centrum het zeer vrijzinnige Giet-hoorn) en de oude Hanzestad Deventer met zijn achterhoekse satelliet Lochem. Begin-selen werken door....

Wij mogen het betreuren dat Koejemans een andere kerk vond dan de onze. Al zal niemand meer de slagzin van zolder durven te halen: „God doet nooit half werk, als Hij iemand bekeert dan maakt Hij hem gereformeerd". Elke bekeerde mens heeft immers nog maar een klein beginsel van de nieuwe gehoorzaamheid. Maar wij wensen Koejemans wel toe, dat hij de Bijbel nog beter mag leren kennen dan de geschriften van Marx, Engels en Lenin. Wij wensen hem dit zelfs meer toe dan „succes" bij het brengen van mensen tot de Weg, de Waarheid en het Leven. Inmiddels wensen wij hem van harte ook dit laatste toe. En we willen hem be-moedigen door hem erop te wijzen dat de Timmermanszoon van Nazareth, thans verhoogd aan Vaders rechterhand, ook hem toevoegt: „Weest niet bevreesd, Ik heb de wereld overwonnen".

En deze Timmermanszoon zal eens de rechtvaardige rechter zijn over de machthebbers van het Kremlin, over de rooie arbeiders van Nederland, over de lezers van Koejemans boek en die van de Haagse Post, ook over ons, vrijgemaakt-gereformeerden.

*) Uitg. De Brug-Djambatan N.V. Amsterdam, f 12.75.

Rotterdam.

P. A. Hekstra.

Kant noch wal

In het kerkblad van de Geref. Kerken van Noord-Holland schreef Ds Meester onder bovengenoemd kopje:

In het tweede nummer van „De Wachter" dat ons toegezonden werd ter bespreking en dat wij elders aankondigen, is een gedeelte overgenomen van een artikel van de hand van ds J. van Raalte, uit het Geref. Kerkblad van Overijssel van 7 okt. In dit stuk handelt ds Van Raalte over een referaat dat prof. dr J. F. van de Fliert heeft gehouden voor de predikanten-conferentie op dinsdag 26 sept. te Kampen. Ik neem aan dat „De Wachter" juist weergeeft wat ds Van Raalte schreef. Ik ben niet in staat dit te controleren! Welnu, ds Van Raalte schreef dan o.m. dat uit het referaat van prof. Van de Fliert „zóveel duidelijk was, dat de geologische wetenschap de voornaamste inhoud van het geloof levert" enz. De schrijver in „De Wachter" stelt, op grond van deze uitspraak en op grond van uitspraken van het Kamper Nieuwsblad, dat prof. Van de Fliert „de historiciteit van Genesis 1 ontken" en „daarmee de kerken in de rug aanvalt". En zo verder. De predikanten in vergadering bijeen op de dag voor de schooldag krijgen er allemaal ook van langs.

Nu ben ik een van hen, die het referaat van prof. Van de Fliert hebben aangehoord, en ik wil hier en nu volstaan met te verklaren, dat èn de bovengeciteerde uitspraak van ds Van Raalte inzake het referaat en hetgeen De Wachter schrijft m.i. kant noch wal raken. Eerlijk gezegd, en zonder er doekjes om te winden, acht ik het een schandalig gedoe als een broeder wordt **uitgenodigd** om in de vergadering van predikanten te komen spreken — ik dacht in besloten kring — en men kan dan zulk soort beschrijvingen in de pers lezen. **Het bestuur van de predikantenvergadering moest met een officiële uiting van afkeuring zulk publiek geschrijf aan de kaak stellen.** Dit heeft het meer dan verdiend.

Ds Meester zegt in dit stukje geen woord teveel. Men stelle zich de zaak goed voor. Er is momenteel enorm veel te doen over de vragen rondom de schepping. Een vloed literatuur is er over losgekomen. Op alle scholen komen die kwesties aan de orde. En meestal, ook op christelijke scholen, op niet-schriftuurlijke wijze. Nu besluit de predikantenvereniging deze zaken in een besloten vergadering aan de orde te stellen en vraagt een op het gebied van de geologie en palaeontologie deskundige **broeder** daarover te spreken. Telkens is gezegd in verband met nieuw opgekomen vragen: Laten de vakmensen die eerst met elkaar grondig nog eens en nog eens doorpraten. En laten zij ze dan eens met theologen bespreken. Werp niet direct de resultaten van eigen onderzoek in boek of geschrift op de markt. Dat alles is geschied. En nu komen deze verschrikkelijke vonnissen van Ds Van Raalte en De Wachter. Ik noem dat zonder meer slecht. Wat positief hier van Prof. Van der Fliert's opvattingen gezegd wordt is bovendien nog absoluut onwaar. Prof. Van de Fliert schreef nota bene nog pas geleden: „dat we naar gereformeerd belijden Gods Openbaringswoorden volledig zullen hebben te aanvaarden, en dat we dus ook de vorm waarin God ons zijn voor mensen onbegrijpelijk werk heeft willen open-

baren, serieus moeten nemen", en dat van Gods Openbaringswoord „geen tittel of jota vallen mag"! Besef men niet dat dit soort polemiek meer dan iets anders de kerkelijke gemeenschap kapot maakt? Dit is het soort polemiek waaronder we in de dertiger jaren hebben geleden. De polemiek van H. H. Kuiper en Hepp. Pas kregen we daarvan een misselijk staal in de polemiek van Z. in het Gezinsblad. En nu dit: het is te hopen dat ons volk zich hiervan met weerszin afkeert. En als het verstaat wat de vrijmaking was, doet het dat zeker.

Ons Gezinsgebed

In zijn kerkblad schreef Ds Telder een echt „stichtelijk" stuk over het gebed in de gezinnen. Hij keerde zich daarbij tegen een verarming daarvan „tot vage algemeenheden en afgesleten formules". Ds Telder schreef dit:

Het is niet goed, wanneer ons gebed alleen betrokken is op onszelf. Ook het gezinsgebed mag niet enkel betrokken zijn op de noden van het begrensde gezinsleven. Het is integendeel goed en aangenaam voor God, onze Heiland, als ook bij de huiselijke godsdienstoefening door hem of haar die voorgaat, gedaan worden smekingen, gebeden, voorbeden en dankzeggingen voor allerlei mensen (1 Timotheüs 2 : 1).

De HERE brengt ons dagelijks met vele noden van allerlei mensen in aanraking, opdat wij daarop acht zullen nemen. (Hebr. 10 : 24) er in mee leven en ze in ons gebed voor de HERE zullen brengen. Er over spreken met onze hemelse Vader, met name en in bijzonderheden.

Dan wordt ook voorkómen, dat ons bidden verarmt en hangen blijft in vage algemeenheden en afgesleten formules.

Hoe meer ons leven wordt een ootmoedig wandelen met onze God; hoe meer we ons verbonden weten met onze broederschap, die in de wereld is; hoe meer we meeleven met hen, die hetzelfde dierbaar geloof met ons ontvangen hebben, verblijd met de blijden en wenend met de wenen, — des te meer zullen we de HERE onze God te danken en te bidden hebben.

Dan zullen smekingen, gebeden, voorbeden, dankzeggingen gedaan worden, ja voor koningen en machthebbers en overheden (hun taak en verantwoordelijkheid is in onze huidige gespannen wereldsituatie wel bijzonder zwaar en groot), maar ook voor broeders en zusters wier blijdschap ons deel mag zijn en wier nood ons op het hart gebonden wordt, de ene dag dit en de andere dag weer iets anders.

Zulk bidden en danken is goed en aangenaam voor God. Het brengt de gemeenschapsoefening der heiligen in praktijk. Het leert de jongeren in het gezin reeds vroeg mee te leven met de belangen van Gods koninkrijk. En, wat niet het minst is: Het krachtig en volhardend gebed van de rechtvaardigen vermag veel!

Ik geloof dat Ds Telder in dit stukje een ernstig gebrek in onze huiselijke gebeden signaleert en dat hij de weg tot verbetering daarvan aanwijst.

C. V.

BOEKAANKONDIGING

Door de Copiëerinrichting Van den Berg, Broederweg, Kampen werd gestencild een collegediktaat over de brief van Jakobus van de hand van Prof. Jager. Graag kondigen we dat hier aan. Speciaal predikanten — hoewel niet zij alleen — zullen het graag bestuderen en gebruiken. Zoals steeds was het ook in deze commentaar Prof. Jager te doen om de „zaak". Hij vermijdt alle geleerde rompslomp. Die blijft op zijn studeerkamer en in zijn hoofd. Het gaat hem er om zo duidelijk en zo precies mogelijk te zeggen wat de inhoud, de boodschap van de brief van Jakobus is. De prijs van dit keurig uitgevoerde diktaat is f 5.—.

C. V.

KERKNIEUWS

Beroepen te Bilthoven H. van Ommen te O. Loosdrecht.

Eigen gebouw voor de Dienst des Woords te Zutphen. De kerk te Zutphen werd vorige week — 25 oktober — tot haar grote vreugde, eigenares van een gebouw dat uitnemend geschikt is voor de Dienst des Woords, gelegen aan de Halterstraat 12—14.

Op een publieke verkoop kocht de kerkeraad n.l. van de Katholieke Arbeidersbond een gebouw, dat bevat: een grote kerkzaal van 20 bij 12 m met gaanderij, een kosterswoning, een grote vergaderzaal, een kleinere catechisatiekamer, hal en gang met o.m. ruimte voor de fietsen, toiletten etc. — voor de prijs van f 35.000.—. Daarbij de inventaris bestaande uit

3 grote oliekachels in de kerkzaal, met toebehoren, 98 stoelen. 2 gasradiatoren en tafels en stoelen in de vergaderzaal, gordijnen en serviesgoed voor f 900.—.

Kort nadat het predikantsgezin een ruimere (huur)pastorie kon betrekken, beschikte de Here dit voor de gemeente.

Temeer daar het gebouw in zeer goede staat verkeert en bovendien centraal gelegen is, in de binnenstad, mag van de rijke gunst des Heren gewaagd worden, dat de gemeente voor een, in vergelijking met de kosten voor nieuwbouw haast geringe prijs, van een en ander in bezit kon komen. Niet langer zal de vraag naar een geschikte vergaderruimte voor de Dienst des Woords een probleem zijn.

Hartelijk hoopt de kerkeraad, dat voor de financiering, de harten van broeders en zusters in den lande, — zoals dat ook reeds in de eigen gemeente het geval was — geneigd mogen worden om op een of andere wijze hun blijdschap of meelevens te uiten.

Regional Synod Can. Ref. Churches. De „Regional Synod of the Canadian Reformed Churches of Ontario" nam het volgende voorstel aan:

„De Regionale Synode van de „Canadian Reformed Churches of Ontario", vergaderd op 21 juni 1961 te Chatham, Ont.,

kennis genomen hebbende van de voorstellen der Classes Ontario-North en Ontario-South, naar aanleiding van het rapport der commissie, die had na te gaan of er voldoende gronden zijn om de mogelijkheid van correspondentie met de Orthodox Presbyterian Church te onderzoeken; constaterende dat de O.P.C. een kerkengroep is, die ontstaan is tengevolge van de strijd tegen de verlating van het Woord des HEREN;

voorts constaterende, dat er verschillen bestaan tussen de confessies en de vorm van kerkregering der O.P.C. enerzijds en de Drie Formulieren van Enigheid en de Kerkenorde der Canadian (American) Reformed Churches anderzijds; onder andere in het stuk van het geloof (Larger Catechism 81), verbond (L.C. 31), kerk (Westminster Confession XXV, 1; L.C. 62-64), gezag van kerkeraad en meerdere vergaderingen (Form of Government IX, 4; X, 2, 3, 4, 7; XI, 1, 4, 5; IV, 4). van oordeel, dat het gewenst is dat beide kerkengroepen elkander leren kennen;

besluit aan de Generale Synode te verzoeken door middel van deputaten contact op te nemen met de O.P.C. en aan de General Assembly van de Orthodox Presbyterian Church te verzoeken hetzelfde te doen, en voorts aan deputaten onzerzijds de volgende opdracht te geven:

a. de Can. (Am.) Ref. Churches aan de O.P.C. te presenteren als kerken, die begeren in leer, kerkregering en praktijk des levens naar het Woord des HEREN, en dat Woord alleen, zich te richten;

b. de in de tweede constatering met name genoemde verschillen, en die welke de correspondentie met derden en de christelijke levenswandel raken, openhartig te bespreken met de deputaten der O.P.C.;

c. door de bespreking van de hierboven bedoelde en van de in het rapport der commissie aangestipte verschillen in confessie en kerkregering te weten te komen, of de O.P.C. met het oog op deze punten, bereid is in alles naar het Woord Gods te leven en aldus te enigheid des geloofs te zoeken met onze kerken;

d. van hun arbeid en bevindingen te rapporteren aan de kerken, uiterlijk een jaar voor de volgende Generale Synode".

Ten aanzien van de Chr. Ref. Churches nam de synode het volgende besluit:

„De Regionale Synode van de „Canadian Reformed Churches of Ontario", vergaderd op 21 juni 1961, te Chatham, Ont.,

kennis genomen hebbende van het voorstel van de Classis Ontario South inzake het zich richten tot de Synode van de Christian Reformed Church,

stelt aan de Generale Synode voor zich als kerken via onze meeste vergadering te wenden tot de Synode van de Christian Reformed Church met een schrijven, waarin:

1. de Chr. Ref. Church herinnerd wordt aan haar eigen belofte inzake de correspondentie met buitenlandse kerken;

2. de Chr. Ref. Church aan de hand van haar eigen uitspraken en besluiten voorgelegd wordt, hoe zij in strijd met haar belofte inzake correspondentie gehandeld heeft met betrekking tot de Gereformeerde Kerken in Nederland en de door eigen leden der Chr. Ref. Church bij haar ingebrachte bezwaarschriften;

3. de Chr. Ref. Church opgeroepen wordt van deze uitspraken en besluiten terug te komen, en haar eigen belofte inzake correspondentie alsnog na te komen".

Kerkdiensten Bunschoten-Spakenburg. De kerkeraad te Bunschoten-Spakenburg besloot om voortaan in de Maranathakerk dubbele diensten te gaan houden. Deze zullen aanvagen om

8.45 uur, 10.30, 4.30 en 7 uur. De aanvangsuren in de Noorderkerk zijn 10 uur en 4.30 uur.

Gift „van buiten". Ds W. Vreugdenhil ontving dezer dagen tot zijn bijzondere verrassing via een broeder der gemeente een gift van f 300.—, afkomstig van iemand buiten onze kerken, welke bedoeld was voor het nieuwe kerkgebouw in 's Hertogenbosch. In overleg werd f 200.— bestemd voor de bouw van de kerk en f 100.— voor de bouw van een nieuw orgel.

Adressen. Meppel: diaconie Geref. Kerk J. Wiskerke, Emmastraat 83, Meppel; scriba J. Veenstra Jr, Woldkade 17, Meppel.

NIEUW BESTUUR V.G.S.V.

Het is het Bestuur van de Vereniging van Gereformeerde Studenten te Utrecht een grote eer kunnen meedelen, dat het voor het komende verenigingsjaar als volgt is samengesteld:

G. J. VAN DE WILDT, praeses.
Mej. H. A. C. HOEKSTRA, abactis.
F. VAN GORKUM, fiscus.

Het abactiaat is gevestigd: Prof. Dr Magnuslaan 3, Utrecht.

NIEUW BESTUUR V.G.S.L.

Het bestuur van de Vereniging van Gereformeerde Studenten te Leiden „Franciscus Gomarus" heeft de eer U mede te delen dat het op 27 oktober j.l. in navolgende samenstelling is geïnstalleerd:

G. J. VAN MIDDELKOOP, praeses.
Mej. J. M. A. BUURMAN, abactis.
C. N. VREEKEN, fiscus.

Het abactiaat is gevestigd: Rijnsburgerweg 29A te Leiden.

GEREFORMEERDE JEUGDCENTRALE KAMPEN

Voor de Gereformeerde Jeugdcentrale te Kampen hoopt D.V. a.s. donderdag 16 november te spreken Dr R. H. Bremmer te Enschede over het onderwerp: De zonde tegen de Heilige Geest. Deze vergadering zal aanvagen om 8 uur n.m. en wordt gehouden in het Kerkelijk Gebouw aan de Broederweg. Het onderwerp dient ons aller belangstelling te hebben en wij verwachten dan ook vele Broeders en Zusters op deze vergadering. Gelegenheid tot vragen stellen.

In de vroege morgen van zaterdag 4 november, ontsliep in haar Heer en Heiland onze lieve vrouw, moeder en grootmoeder

JANTIENA KLAZINA VAN DIJK
geboren Smit

Zij bereikte de leeftijd van 73 jaar.

Wij zijn zeer bedroefd, maar de wetenschap, dat zij nu bij Christus is en straks een plaats zal hebben in het Nieuw Jeruzalem, is ons tot rijke troost.

Groningen: D. VAN DIJK
Arnhem: B. VAN DIJK
M. VAN DIJK-DE VRIES
Dockum: F. OOSTERHUIS-
VAN DIJK
G. J. OOSTERHUIS
Nijkerk: J. VAN DIJK
E. H. VAN DIJK-
VAN DEN BERG

Musselkanaal: K. D. VAN DIJK
G. VAN DIJK-ROORDA
Den Hulst (O.): A. P. VAN DIJK
G. C. VAN DIJK-SEBENS
Groningen: B. ROZEMA, huisgenote en Kleinkinderen.

Groningen, 4 november 1961
Anna Paulownastraat 10

De begrafenis heeft plaats gehad woensdag 8 november op de begraafplaats „Selwerderhof" te Groningen.

Abonnementen s.v.p. bij vooruitbetaling door storting op giroreken. 233117 t.n.v. Drukkerij Steenberg, Zeist, met vermelding voor „Opbouw".

Abonnementsprijs: f 5.- p. halfj. - f 10.- p. j. Studenten abonnement f 6.- per jaar. Losse nummers 25 cent. Buitenland: f 6.25 per halfjaar - f 12.50 per jaar.